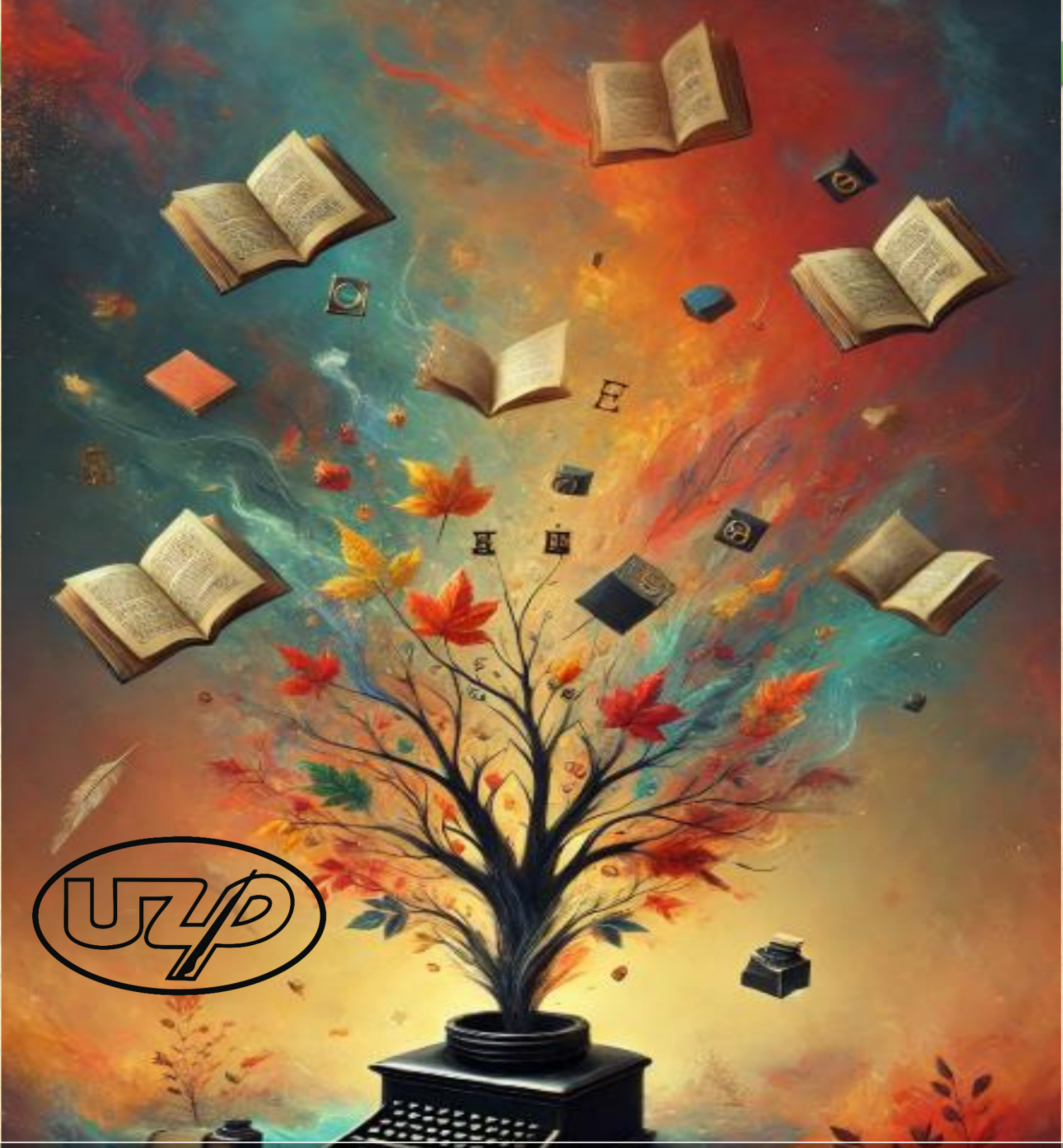

Condeierul diasporei

APARE SUB EGIDA

UNIUNII
ZIARIŞTILOR PROFESIONIŞTI
DIN ROMÂNIA

ANUL VIII NR.34 Iunie 2026

revistă de cultură şi atitudine
cu apariţie trimestrială

ISSN 2709-1406 ISSN – L 2709-1406

„Non multa sed multum.” – „Klein und fein.”
Revista aceasta nu umple pagini, ci aprinde sensuri .

În acest număr :

Daniela Gumann 3
Dumitru Iacob 5
Antonela Stoica 9
Dan Toma Dulciu 10
Lidia Popa.....15
Marian Nencescu 16
Vera Crăciun.....18
Johny Ciatlos Deak.....19
Elena Munteanu.....22
Adi G.Secară..... 23
Luminița Potârniche.....25
Mihaela Cristescu.....28
Cornelia Vîju.....29
Sterian Vicol.....30
Mihaela CD 35
Daniel Ernestina.....38
Carina A. Baba 39
Constantin Gumann.....41
Florica R. Candea 44
Constantin Oancă.....46
Mihaela Albu 49
Marcel Miron 53
Florentina Niță 55
Liliana Popa 59

Condeierul diasporei

REVISTA
Asociației Scriitorilor Români din Austria
Anul VII, Nr.33
Director fondator: Daniela Gumann
Lector: Dan Toma Dulciu

Contact:
http://scriitoriromaniaustria.ro/
Email: contact.asra2018@gmail.com
Facebook:
asociatia.scriitorilor.romani.din.austria/
Telefon: 004369910423466 sau
0040770430525

În numele libertăţii absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conţinutul materialelor publicate sub semnătura proprie.

Redactori:
Prof. **Florica Ranta Cândea**
Prof. Univ.Dr. **Anton ILICA**
conf.univ.dr.**Cătălin Negoiță**
col(r)dr.ing.**Constantin AVĂDANEI**
Tehnoredactor:
ing. **Constantin Gumann**
Colaboratori externi:
Lidia Popa – poetă (Italia)
Antonela Stoica – poetă (Germania)
Liliana Popa – poetă (România)
Bristena Georgiana Mantu – poetă (Anglia)

Revistă trimestrială de literatură
Fondată la Salzburg în anul 2018

Mai poate cultura să unească oamenii?

Trăim într-o lume care pare din ce în ce mai grăbită să se despartă. Oameni împărțiți de idei politice, familii rupte de distanțe, prietenii distruse de opinii și o societate care, de multe ori, preferă să judece înainte să înțeleagă. În mijlocul acestui zgomot continuu, apare o întrebare care merită pusă cu sinceritate: mai poate cultura să unească oamenii?

Poate părea o întrebare prea idealistă pentru vremurile pe care le trăim. Și totuși, dacă privim atent, observăm că exact cultura este cea care încă reușește să construiască punți acolo unde politica ridică ziduri.

O poezie poate ajunge în sufletul unui român din Italia la fel de profund cum ajunge în inima unui cititor din Iași sau București. O carte poate aduce împreună oameni care nu s-au întâlnit niciodată. Un articol scris cu sinceritate poate trezi emoții comune în mii de suflete răspândite prin lume.

Cultura nu cere pașaport. Nu întreabă cu cine votezi. Nu ține cont de statut social. Ea vorbește direct cu omul.

Poate tocmai de aceea literatura rămâne una dintre ultimele forme autentice de apropiere între oameni. Într-o epocă în care conversațiile au devenit comentarii grăbite pe internet, scrisul încă păstrează puterea de a opri timpul pentru câteva clipe. Să citești o pagină bună înseamnă, uneori, să te regăsești pe tine.

Pentru românii din diaspora, cultura are o valoare și mai profundă. Ea devine memorie, rădăcină și identitate. Limba română auzită într-o poezie sau regăsită într-o revistă literară poate vindeca doruri pe care mulți nu le mai spun cu voce tare. În străinătate, cultura nu este doar artă. Devine acasă.

Aici cred că rolul publicațiilor culturale devine esențial. Într-o lume dominată de scandal, senzațional și superficial, revistele literare păstrează vie ideea că oamenii mai au nevoie și de frumusețe, reflecție și dialog adevărat. Nu doar de informație rapidă, ci și de sens.

„Condeierul Diasporei” nu este doar o revistă. Este un spațiu în care românii de pretutindeni se pot întâlni prin cuvânt. O punte între experiențe, generații și suflete care, chiar dacă trăiesc în țări diferite, împart aceeași limbă și aceeași nevoie de apartenență.

Poate că lumea nu va deveni mai bună peste noapte prin poezie sau literatură. Dar cultura are o putere discretă și profundă: îi face pe oameni să nu se simtă singuri. Iar într-o epocă a izolării, acest lucru valorează enorm.

Da, cultura încă poate uni oamenii. Poate nu cu forța sloganurilor, ci cu delicatețea emoției adevărate. Și uneori, exact aceasta este forța care lipsește cel mai mult lumii de astăzi.

Și poate că exact aici trebuie să ne oprim puțin și să privim în jur cu mai multă atenție. Pentru că nu doar societatea s-a schimbat, ci și felul în care oamenii consumă cultura. Astăzi, totul trebuie să fie rapid, scurt, spectaculos. Un text lung pare obositor. O poezie profundă este trecută cu vederea. Cartea stă adesea închisă, în timp ce ecranul telefonului luminează ore întregi fețele oamenilor.

Și totuși, în mod paradoxal, tocmai într-o lume atât de digitalizată, nevoia de autentic a devenit mai mare ca niciodată.

Oamenii sunt obosiți de aparențe. De discursuri agresive. De știri care provoacă panică. De scandaluri fabricate pentru audiență. În tot acest haos, cultura rămâne unul dintre puținele locuri unde omul mai poate respira sincer.

Un roman bun nu țipă. O poezie adevărată nu manipulează. Literatura nu obligă pe nimeni să gândească într-un anumit fel. Ea doar deschide uși către suflet și conștiință.

Poate că acesta este motivul pentru care scriitorii au încă o responsabilitate uriașă, chiar dacă vremurile par să îi împingă în umbră. Scriitorul nu mai este doar un creator de texte. El devine martor al epocii sale. Păstrător de memorie. Constructor de sens.

Astăzi, mai mult ca oricând, oamenii au nevoie de cuvinte care să apropie, nu să dezbine. De idei care să lumineze, nu să rănească. Cultura nu trebuie să devină armă ideologică și nici instrument de superioritate intelectuală. Rolul ei este să umanizeze lumea.

Poate că nu vom schimba societatea printr-un singur articol sau printr-o singură carte. Dar fiecare pagină sinceră poate aprinde o întrebare în mintea unui om. Poate naște o emoție. Poate aduce liniște într-un suflet. Iar schimbările mari încep aproape întotdeauna în tăcere.

Diaspora românească știe cel mai bine cât de importantă este această legătură invizibilă prin cultură. Când ești departe de țară, începi să înțelegi altfel valoarea limbii române, a tradițiilor și a poveștilor care te-au format. Uneori, o simplă revistă primită într-un colț de Europă poate avea puterea unei îmbrățișări.

De aceea, publicațiile culturale nu ar trebui privite ca un lux destinat unui cerc restrâns de cititori. Ele sunt necesare. Sunt forme de rezistență spirituală într-o lume care riscă să devină tot mai rece și mai mecanică.

Iar dacă ne întrebăm din nou: „Mai poate cultura să unească oamenii?”, poate răspunsul nu trebuie căutat în statistici sau în marile instituții, ci în reacțiile simple și sincere ale cititorilor. În omul care se regăsește într-un vers. În românul din diaspora care plânge citind o poveste scrisă în limba lui. În tânărul care descoperă că nu este singur în gândurile sale. Acolo încă trăiește puterea culturii. Când citești un text scris în limba ta, într-o țară străină, parcă pentru câteva clipe pereții camerei dispar. Nu mai ești singur. Nu mai ești doar un nume într-un registru de muncă sau o fotografie trimisă familiei pe internet. Devii din nou parte dintr-o poveste comună.

Asta face cultura. Ea adună oamenii fără să-i oblige. Îi apropie fără să le ceară nimic.

Poate de aceea adevărata cultură nu are nevoie de aplauze zgomotoase. Ea lucrează în tăcere, ca ploaia care hrănește rădăcinile nevăzute ale unui copac. Nu schimbă lumea într-o zi, dar o împiedică să se usuce pe dinăuntru. Iar scriitorii… scriitorii sunt poate ultimii grădinari ai sufletului uman.

Într-o vreme în care ura se propagă mai repede decât lumina, iar superficialitatea este ridicată la rang de succes, scriitorul continuă să semene cuvinte fără să știe unde vor încolți. Uneori într-un cititor obosit. Alteori într-o femeie care plânge în tăcere departe de casă. Sau într-un tânăr care caută sens într-o lume tot mai rece.

Și poate că exact acesta este miracolul culturii: faptul că reușește să păstreze umanitatea vie chiar și atunci când lumea pare să o uite.

„Condeierul Diasporei” nu este doar o revistă. Este dovada că românii, oriunde s-ar afla, încă mai au nevoie unii de ceilalți prin cuvânt, emoție și memorie. Iar cât timp vor exista oameni care mai citesc cu sufletul, cultura nu va muri. Va continua să meargă prin lume ca o lumină purtată în palme, din om în om, din inimă în inimă, din dor în dor.

Daniela Gumann

MUZICA ÎNTRE MODĂ CULTURALĂ ŞI PREFERINŢĂ SOCIALĂ

La sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea muzica ascultată de elitele din Principate era de factură populară şi orientală, fiind interpretată de tarafurile de lăutari şi de muzicile otomane ale curții domneşti (meterhaneaua şi tabulhaneaua[1]). În mod excepțional se mai asculta şi muzică occidentală interpretată de orchestrele care însoțeau armatele de ocupație sau vreo ambasadă importantă, cum este cea condusă de generalul Mihail Kutuzov în vara anului 1793, aflată în drum spre Constantinopol.[2] În acest sens, cel mai vechi concert din Iaşi pare să fi avut loc în 1788, fiind susținut de cântăreți ruşi în prezența cneazului Potemkin, cu prilejul sărbătoririi cuceririi Oceacovului. Un alt concert organizat tot în contextul prezenței militare ruseşti în Principate a fost susținut la Iaşi de renumitul violoncelist german Bernhard Romberg, în 1809.[3] Acesta este semnalat şi la Bucureşti, la începutul anului 1812, dând concerte în prezența generalului Kutuzov şi a diplomaților otomani.[4] Curțile domneşti au reprezentat primele medii importante care au favorizat receptarea şi propagarea dansurilor şi muzicii străine, fiind locurile în care prezența străinilor – diplomați, militari, negustori şi călători străini, dar şi secretari şi profesori străini aflați în serviciul particular al domnului – este aproape permanentă.

La recepțiile şi balurile organizate la curțile domneşti se interpreta atât muzică orientală şi lăutărească, cât şi muzică occidentală. Astfel de manifestări au fost totuşi rare în primele decenii ale secolului al XIX-lea, iar calitatea interpretării şi mai ales educația muzicală a publicului lăsau de dorit. Martor la un concert organizat la curtea domnească din Bucureşti, în februarie 1820, Sir Rober Ker Porter îşi exprima dezamăgirea: „Concertul era dat de violonişti de profesie, uneori acompaniați de muzicanți amatori.

---

1 Despre acestea s-a scris mult; din bibliografia recentă vezi Neagoe, Muzică şi societate, 58–61, 72–87, şi Nicolae GheorghiĠă, Byzantine Chant between Constantinople and the Danubian Principalities. Studies in Byzantine Musicology (Bucureşti: Editura Sofia, 2010).

2 Heinrich von Reimers, [„Scrisori”], în: Călători străini despre ţările române, X2 (Bucureşti: Editura Academiei Române, 2001), 1154–1155.

3 Teodor T. Burada, „Cronica muzicală a oraşului Iaşi”, în: Teodor T. Burada, Opere, I1 (Bucureşti: Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1974), 143.

4 Ariane Camariano, „Le théâtre grec à Bucarest au début du XIX-e siècle”, Balcanica 6 (1943): 383.

Oaspeții însă, în genere, nu dădeau nicio atenție acestei părți a petrecerii, ci jucau cărți în încăperile alăturate, trăgeau din lulele şi sorbeau băuturi plăcute, nici vorbă cu mult rachiu. […] Concertul s-a terminat până la urmă; ar fi putut fi, de altfel, lăsat cu totul de o parte, căci o notă nu putuse fi auzită, datorită convorbirilor care nu se mai opreau, a țipetelor celor 10–12 copii de toate vârstele, ținuți de tot atâtea servitoare palavragioaice, şi a forfotei celor 40–50 de arnăuți şi slujitori, care ocupau jumătatea de jos a salonului fără a sta liniştiți niciun minut."[5]

Un rol important în difuzarea muzicii culte în societatea românească l-au avut dansurile occidentale, care au început a fi asimilate treptat, de la sfârşitul secolului al XVIII-lea.[6]

În opinia lui A.D. Xenopol, moda balurilor s-a amplificat îndeosebi după intrarea ruşilor în Ġările române, în timpul războiului din 1769–1774.[7]Progrese evidente se constată însă abia în primele decenii ale secolului al XIX-lea. Consulul englez William Wilkinson menționează că în adunările înaltei societăți bucureştene din 1814–1818 se dansau tot mai mult valsuri austriece, contradansuri engleze şi muzică polonă.[8] Această înnoire coregrafică nu a determinat abandonarea dansurilor tradiționale românești, care au continuat să fie apreciate de înalta societate. Pe muzica interpretată de tarafurile de lăutari, hora, brâul, chindia şi alte dansuri populare animau petrecerile din lumea bună, fiind jucate spre finalul balurilor şi zaiafeturilor.[9] Ilustrativ pentru această perioadă este un mare bal din Iaşi, din ianuarie 1827, organizat de domnitorul Ioan Sandu Sturdza în cinstea ambasadorului rus la Constantinopol, contele Alexandr Ivanovici Ribeaupierre. Balul, *„împărătesc", s-a desfăşurat „în curtea domnească, toate saloanele de sus şi de jos fiind luminate cu mii de lumânări de ceară albă. Muzicile europene şi lăutarii cântau în toate părțile, iar boierii jucau în trei saloane. În acela mare, din mijlocul curții [palatului], în spătăria doamnei, dinspre harem, şi în sala Divanului, ocupată acum de Departamentul Internelor. Erau vreo 2 000 de persoane, printre care toată boierimea, diplomații străini şi negustorimea din toate stările, fiecare dintre aceştia având locul lor în rândul de jos, cu muzici şi cu mese deosebite, unii în Departamentul Vistieriei, iar alții în Cămara Gospod, unde astăzi se ține şedințele Divanului. Costul acestui bal s-a ridicat la suma de 100 000 de lei. După aceasta şi consulul rus a dat o masă la consulat, de aproape 400 de persoane, la care toți boierii s-au grăbit să participe."*[10]

---

[5] *Sir Rober Ker Porter, [„Călătoria în ğara Românească şi Moldova"], în: Călători străini, I. (1801–1821), 806–807.*

6 ReferinĠe consistente la: Cosma, Hronicul muzicii românești, 124–130, Adrian-Silvan Ionescu, Balurile din secolul al XIX-lea (Bucureşti: FundaĠia Culturală D'ale Bucureştilor, 1997) şi Dan Dumitru Iacob, „Balurile înaltei societăĠi din Principatele Române la mijlocul secolului al XIX-lea", în LaurenĠiu Rădvan, Oraşul din spațiul românesc între Orient şi Occident. Traziția de la medievalitate la modernitate (Iaşi: Editura UniversităĠii „Alexandru Ioan Cuza" Iaşi, 2007), 263–324
7 A. D. Xenopol, „Societatea şi moravurile în timpul fanarioĠilor", Arhiva 1, nr. 1 (1889): 45; fragment reprodus întocmai şi în Istoria românilor din Dacia Traiană, ediĠia a III-a, vol. X (Bucureşti, f. a.), 162.
8 William Wilkinson, „RelaĠiile despre Principatele ğării Românești şi Moldovei", în: Călători străini, I. (1801–1821), 640–641.
9 Nicolae Filimon, Ciocoii vechi şi noi (Bucureşti: Editura Eminescu, 1984), p. 118, nota 7, şi p. 119.
10 Manolache Drăghici, Istoria Moldovei pe timp de 500 de ani până în zilele noastre, vol. 2, ed. a II-a [ediție cu numeroase greşeli, din păcate] (Bucureşti: Gruparea culturală „Europa în

Manifestările de la curțile domneşti au stimulat apetitul boierimii pentru muzica cultă, astfel încât, treptat, sonoritățile instrumentelor muzicale moderne răsună şi în casele boiereşti. Sursele menționează şi primele diletante care sunt preocupate de practicarea muzicii domestice. În Moldova, Eufrosina Lățescu şi Smaranda „Şapte-Sate" cântau la clavir prin saloanele ieşene în 1812.[11] Câțiva ani mai târziu, prin 1819–1820, este amintită şi Elisabeta (Safta) Rosetti, soția viitorului domn Mihail Sturdza, care cânta la harpă şi la pian.[12] În aceeaşi perioadă, aflat la Bucureşti şi invitat la masă în casa marelui ban Grigore Brâncoveanu, contele de Lagarde asistă la o scurtă reprezentație artistică, improvizată de fetele gazdei. Programul constă din cântece greceşti şi ruseşti, interpretări instrumentale, la harpă şi pian, şi dansuri, fetele etalându-şi în fața oaspetelui francez bruma de educație occidentală cu care le-a înzestrat părintele lor. Revenind în casa Catincăi Slătineanu, unde era găzduit, acelaşi călător o surprinde pe aceasta cântând la pian.[13]

„Deci şi în Bucureşti pot fi identificate mai multe doamne care cântau la harpă şi pian, situația fiind confirmată şi de consulul William Wilkinson, care, rezidând câțiva ani în Principate, în 1814–1818, observă o înmulțire a preferințelor pentru muzica occidentală, în special pentru cea germană, în cadrul înaltei societăți.[14] La început, interpretarea muzicii culte în rândul elitei sociale a întâmpinat şi rezistențe, motivate de tradiții şi prejudecăți. Considerate degradante în Moldova şi gara Românească, profesiile de muzician şi actor nu puteau fi exercitate de către boieri[15], fapt pentru care – precizează Langeron –, „nimic nu ar putea reda uimirea pământenilor când au văzut pe ofițerii ruşi dând concerte şi jucând ei înşişi o tragedie."[16]

Şi această rezistență a cunoscut şi manifestări acute, după cum mărturiseşte Ion Ghica atunci când relatează despre dramaticul sfârşit al unei tinere de neam mare.Îndrăgostită de muzică în urma educației primită la Viena, ea s-a stins de durere după ce bărbatul ei, gelos pe tinerii ascultători care se piteau după gard atunci când tânăra cânta, i-a zdrobit pianul cu toporul.[17] Întâmplarea se petrecea pe vremea lui Caragea, a cărui fiică, domnița Ralu, pasionată de muzica lui Mozart şi Beethoven, a fost o promotoare a artei muzicale şi teatrale în Principate. În ciuda acestor rezistențe şi prejudecăți, muzica occidentală va câştiga, treptat, practicanți din rândurile elitei, fapt confirmat de numeroase surse străine.

În 1821, într-o cunoscută gazetă muzicală germană se consemnau următoarele:

România", 1999), 295.

11 Burada, „Cronica muzicală", 142.

[12] Burada, „Cronica muzicală", 142.

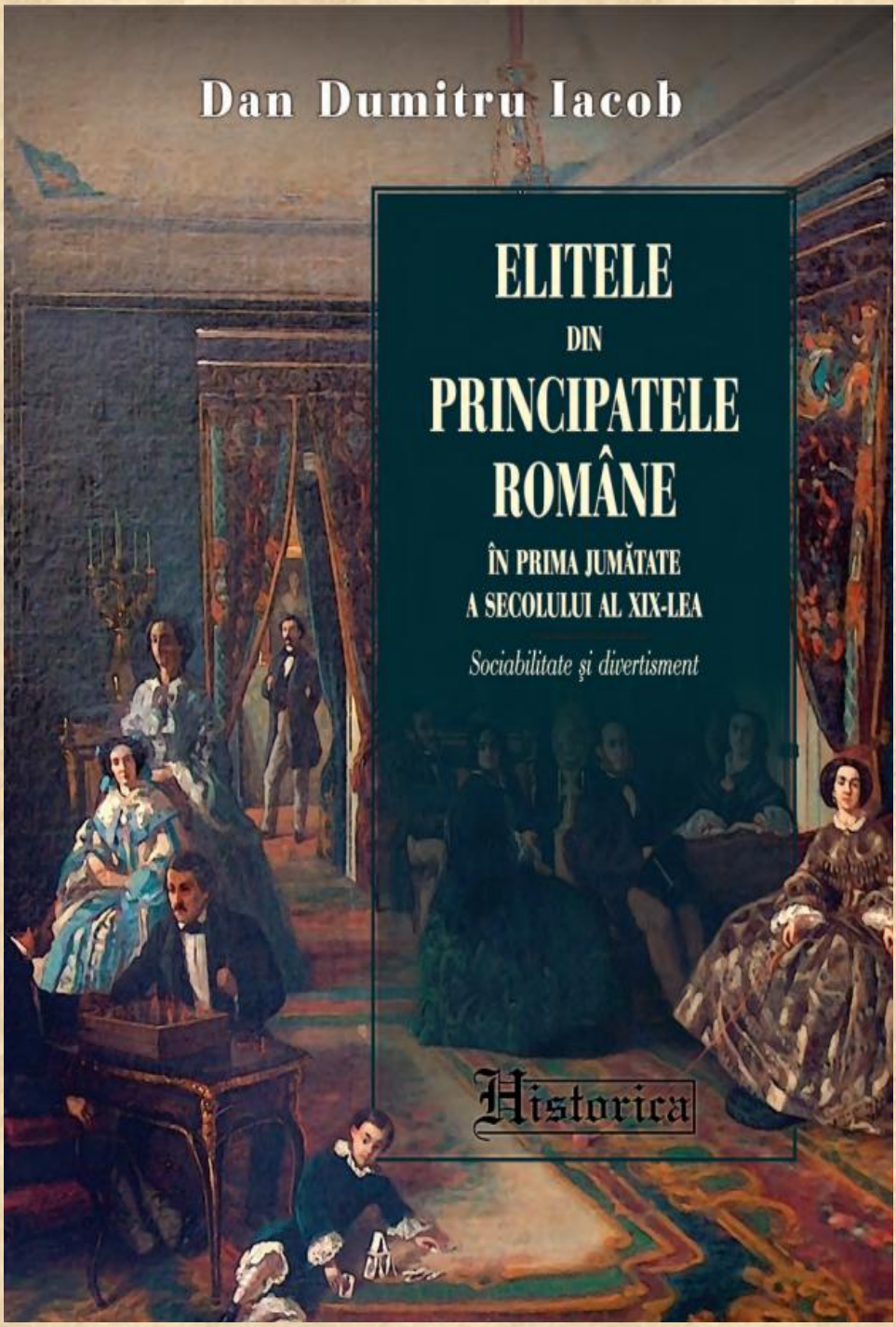
[13] Comte de Legarde, „Voyage de Moscou a Vienne par Kiev, Odessa, Constantinople, Bucarest et Hermanstadt, ou lettre adressées a Jules Griffith par...", în Călători străini, I. (1801−1821), 564–565, 569–570.

[14] Wilkinson, „RelaĠiile despre", 640

[15] Burada, „Cronica muzicală", 164.

[16] [Generalul Alexandre de Langeron], „Jurnalul campaniilor făcute în serviciul Rusiei în 1790 de generalul conte de Langeron", în: Călători străini, X2, 939.

[17] Ion Ghica, „Din vremea lui Caragea", în: Ion Ghica, Scrisori către V. Alecsandri (Bucureşti: Albatros, 2001), 44.

„Boierii au dat copiilor lor o educație aleasă, ceea ce finalmente a determinat dezvoltarea artelor frumoase. Pianul e învățat în clasele mijlocii; la fel se cântă din chitară şi mai puțin din harpă. Se auzeau uneori cele mai frumoase sonate executate la un instrument sau altul de femeile moldave. Desigur nu se întâlneşte această îndemânare la poporul de rând, la mulțime. Profesorii de muzică sunt întotdeauna străini."[18]

Aceeaşi situație este observată şi de diplomatul danez Clausewitz, care, asistând la un bal la Curte, în Bucureştii anului 1824, menționa că multe dintre doamnele din înalta societate începuseră a lua lecții de muzică, în care arătau mult talent.Creşterea interesului pentru practicarea şi ascultarea muzicii occidentale în societatea românească este evidențiat şi de înmulțirea comenzilor de instrumente muzicale, în special piane, aduse cu mari cheltuieli din străinătate.

DAN DUMITRU IACOB

[18] „Zustand der Musik in der Moldau, Iassy, im Juny", Allgemeine Musikalische Zeitung (1821): 523 citat în Cosma, Hronicul muzicii româneşti, 114

Antonela STOICA - versuri

DOAR CUVÂNTUL

În noaptea asta mă gândesc la tine
Așa cum n-am făcut-o niciodată,
Pe buze vinu-mi licăre-a rubine,
Mi-e ființa vie, coaptă, exaltată.

Aprind o lumânare parfumată,
Arunc în foc castane și memorii,
Iubirea ta, la moarte condamnată,
Mirt, busuioc și pene de prigorii.

Îmi lepăd tot, cu hainele-trecutul,
Rămân doar în cămașa ca zăpada,
Aștept să mă îmbie așternutul
S-adorm - … în vis trăindu-mi iar bravada

De-a te avea o noapte lângă mine,
O noapte doar, atât cât să-mi ajungă
Otrava care-mi ești să-mi curgă-n vine,
Să-ți mor la piept, de moartea cea mai lungă.

Te voi iubi mereu și-ntotdeauna,
Cât mai există Cerul cu Pământul,
Când Soarele se va uni cu Luna,
Din mine-ți va rămâne doar Cuvântul.

PRINTRE CUVINTE GOALE

Ne împletim destine printre cuvinte goale,
Nedumeriri, absențe și Dragoste ce doare.
E carantină-n suflet, vreri pot să se răscoale,
E vid în Curcubeul rămas fără culoare. ...

În Ceruri plouă invers, în Rogvaiv e jale,
E Ziua întuneric, iar Luna ne e Soare,
Iubirea e o junglă de doruri infernale,
În temple Buddha-i Wotan, în inimi ard altare.

Te tai și nu mai sângeri, minciuni ne sunt letale.
Firave „te iubesc-uri," mimând a disperare,
Să-ndure-n vieți ocnașe numai iubiri penale
În Suflet de copilă când amintirea-ți doare.

Plăceri abandonate sfârșesc pe piedestale,
Bolnave sentimente visând recuperare, ...
Finitul-Infinitul entuziastic moare.
Se mută heruvimii din casele astrale
Când ne-mpletim destine printre cuvinte goale.

POVARA CUNOAȘTERII

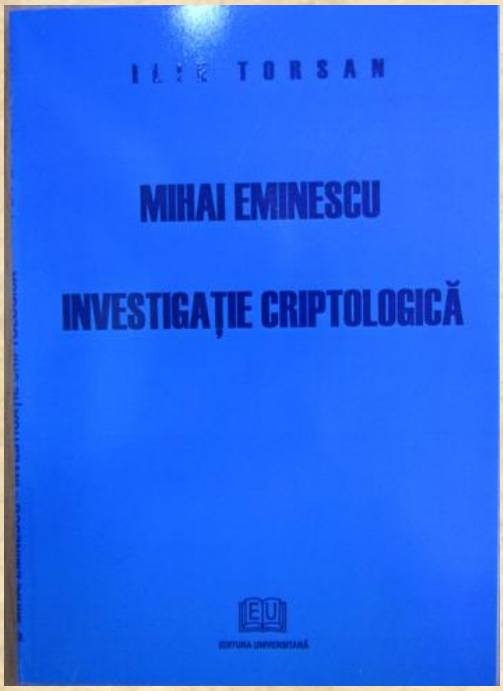
Am păşit victorioşi
Peste ultimul cerc al încrederii,
Văd prin tine şi prin lucruri,
Înțeleg limba viețuitoarelor și plantelor
Comunicăm, cu noi înșine,
Şi cu tot ceea ce ne înconjoară.

Dorințele ni se materializează
Doar să le gândim,
Putem decide până și soarta anotimpurilor,
Sexul pruncilor, culoarea,
Dar cel mai "cool" e că acum putem alege
Când vrem să murim, îmbrățișați,
Striviți de povara Cunoașterii.

Antonela Stoica - Germania

IN MEMORIAM

Moto:
O carte fundamentală se prezintă singură ! Cu o singură condiție: citiți-o fără prejudecăți !

Înainte de a începe evocarea personalității profesorului Ilie Torsan, trebuie să subliniem următoarele:

România are la dispoziție o *armată* imbatabilă, perfect instruită, luptând cu arme oneste, dar extrem de eficace, prin care a obținut în ultimele decenii numeroase victorii pașnice, neurmate însă de câștiguri materiale sau teritoriale ci doar morale.

Este *armata de matematicieni* și *informaticieni* români, care - de ani buni - ocupă poziții avansate în confruntările desfășurate în cadrul concursurilor și olimpiadelor internaționale, se situează între cei mai ingenioși și redutabili competitori în domenii cum ar fi programarea calculatoarelor sau a cercetărilor aplicative în domenii de vârf ale tehnologiei informațiilor.

Aceste confruntări pașnice, neînsoțite de cronici elogioase sau de "*breaking news*-uri" în jurnalele de actualități TV, au loc în contextul unei acerbe concurențe, a unei competiții cu forțe numeric superioare (*numeric* dar nu *matematic*) aparținând unor națiuni mult mai puternice decât a noastră.

Arma Matematicii, bine mânuită și cu bătaie lungă, este o resursă strategică prețioasă, potențialul său fiind inepuizabil.

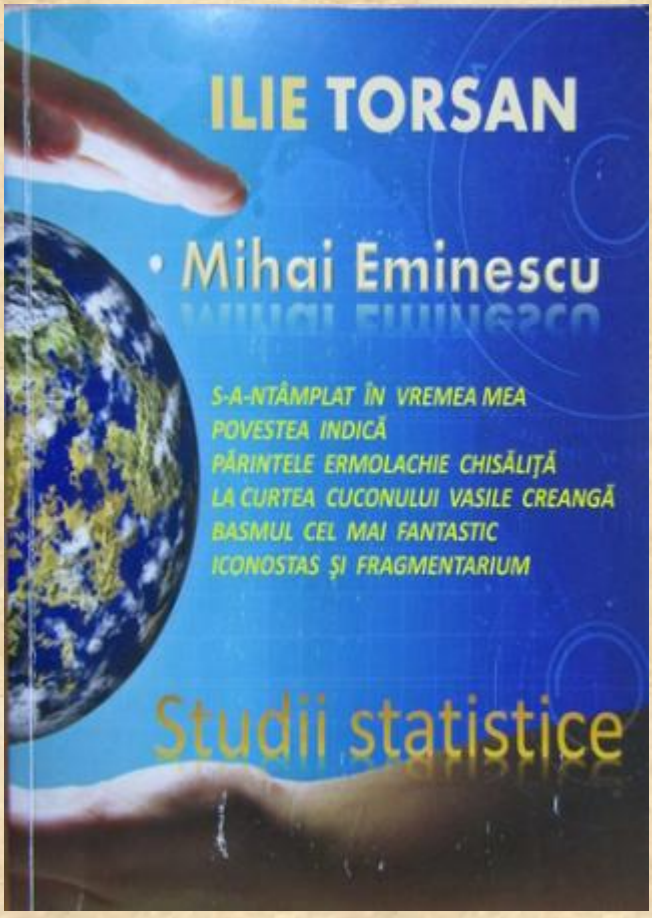
Aparținând, din punct de vedere doar biologic, unor generații mai vechi sau mai noi, fiindcă din punct de vedere conceptual acești matematicienii sunt "*sclipitori de deștepți*", deveniți prin vocație, inteligență și aptitudini ieșite din comun cadre didactice, cercetători sau specialiști de prim rang în universități de top, institute de cercetări faimoase ori companii recunoscute și apreciate oriunde în lume, toți acești admirabili profesioniști (matematicieni, informaticieni, fizicieni, ingineri, analiști programatori sau experți în telecomunicații) au cu toții un numitor comun: aparțin *școlii românești*, în ansamblul ei, de la care își revendică apartenența și prin care își justifică performanțele.

Printre *veteranii* științelor matematice din țara noastră, un nume se remarcă în mod pregnant: profesorul universitar Ilie Torsan, fondatorul modern al *Școlii românești de Criptologie.*

Prin specificul aparte al activității criptologice (muncă fără glorie și, mai ales, ca oriunde în domeniul matematicii, un efort nervos ducând spre pierderea sănătății), despre realizările de

excepție ale carierei criptologice a domnului profesor Ilie Torsan, doar istoria va putea scoate la lumină, când va veni vremea, meritele sau limitele acestei ocupații de gentelman.

Ilie Torsan ne uimește, ca de fiecare dată, cu demonstrațiile de o rigurozitate matematică, cu concluziile de o originalitate singulară și cu întrebările pe care reușește să ni le trezească în minte, după ce citim și ultimele file ale cărților sale: Cum este posibil așa ceva ? Ce se ascunde în spatele acestor calcule?

Autorul demonstrează prin această operă de referință că Eminescu nu este, nu a fost și nu va fi cunoscut în profunzime, decât dacă ne lepădăm de prejudecata *"Magister dixit* !"

Eminescu, citit în cheie criptografică, devine mai accesibil tinerilor din ziua de azi, care vor percepe opera Poetului național ca pe o carte a secretelor, o profundă taină de nepătruns.

Cu certitudine, profesorul Ilie Torsan a atins două culmi, greu de atins, prin merite indubitabile și performanțe remarcabile: în domeniul militar și în cel al criptologiei. Prin studiile dedicate lui Eminescu, domnia sa a atins-o și pe a treia, o culme pe care mulți ar vrea măcar să o întrevadă, dar pe care puțini, infim de puțini, dar foarte valoroși, o pot cuceri. Printre ei, desigur, se numără și Ilie Torsan.

De altfel, chiar primele două recunoașteri supreme, reunite, nu sunt accesibile nici în ziua de azi multora dintre contemporani. Dacă privim în urmă, înaintea domnului Ilie Torsan, doar puțini matematicieni au răzbit în cariera militară, până la gradul de general: Ștefan Fălcoianu (în secolul XIX) și, mai recent, profesorul Grigore Gheba (printre puținii matematicieni ai lumii, dacă nu singurul, a cărui performanță editorialistică merită să intre în *Cartea Recordurilor*: cu siguranță, însă, este singurul militar, a cărui operă matematică tipărită a atins incredibilul tiraj de 6 milioane de exemplare.)

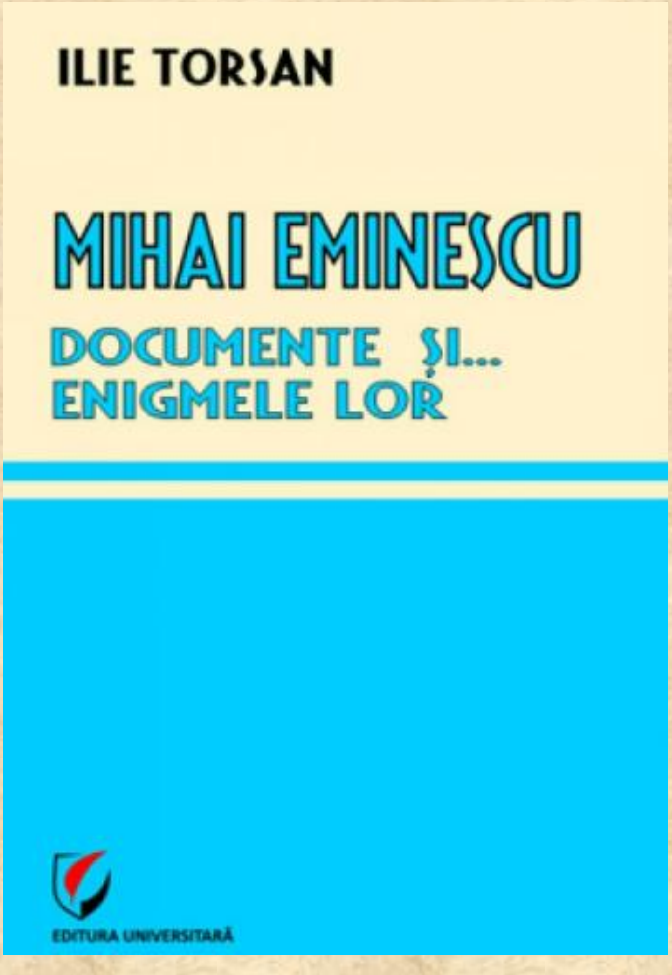
În ceea ce privește opera profesorului Ilie Torsan, însumând sute de articole și câteva rafturi de cărți, tirajele sunt infinit mai mici, dar, ca și parfumurile foarte prețioase, sunt greu de găsit. De aceea, ele sunt cu atât mai scumpe, cu cât nu sunt la *"îndemintea"* oricui (cum bine glăsuiește amicul nostru întru ale Eminescofiliei, Ion C. Rogojanu).

Cu certitudine, însă, studiile și cercetările profesorului Ilie Torsan, frământând texte eminesciene, și nu numai, juxtapunând cuvinte, silabe, vocale, consoane, bigrame sau anagrame, sunt o piatră de hotar, peste care nu se poate trece.

Așadar, într-o epocă dominată de tirania mesajului politic, unde gnoseologia se reduce la o tehnică a manipulării prin dezvăluiri șocante și conexiuni bizare între clanuri, profesorul Torsan se străduie să contrazică sistemul, construind legături ontologice între diverse planuri, plasând demersul dezvăluirilor în sfera dezbaterilor savante, acolo unde fiecare are dreptate, contrazicându-l pe celălalt, încât în final fiecare rămâne cu dreptatea sa !

În acest al doilea deceniu din mileniul trei, asistăm la o halucinantă sarabandă a rejectării nihiliste a adevărului, în care orice decizie emisă de o instanță de judecată, poate fi atacată cu *apel;* în contrast evident cu jalnicul tablou existențial contemporan, autorul acestei cărți, face și el apel, dar la un *proces* de cunoaștere, la axiome și adevăruri imuabile, pe care doar legile..... matematice ți le devoalează. Așadar, profesorul Ilie Torsan pledează în această carte în favoarea judecății, singura instanța supremă ce ne guvernează existența.

În sfârșit, privind lumea de sus, prin ocheanul special al cifrelor abstracte, ca un manager de legi, axiome și formule matematice, profesorul Ilie Torsan mânuiește cu aplomb semnele încifrate ale mesajelor absconse, elimină incertitudinile de ordin birocratic și invită cititorul să se dea *huța* în caruselul său personal, cu generozitatea oricărui savant căruia îi repugnă orice regim cu trăsături autocratice.

Într-o lume marcată de haos ca regulă, având caracteristicile matematice ale mulțimii vide, populată cu instituții care stabilesc incompatibilități de ordin legic, Ilie Torsan pune în fața rațiunii compatibilități de ordin logic.

În sfârșit, într-o anarhică și absurdă vânătoare de adevăruri relative, de paradoxuri demolatoare, de incertitudini sau contradicții ireductibile, care ne perturbă ritmul vieții, autorul ne devoalează algoritmul prin care se ajunge la secretul ascuns în versul eminescian.

Celor ce vor să demitizeze hiperboreeana figură a *Luceafărului,* să bagatelizeze profunzimea și tainele de nepătruns ale operei acestuia, recomand să nu citească această carte, fiindcă, oricum, deși vor înțelege, nu vor accepta concluziile ei. De acolo, din înaltul cerurilor, Eminescu le va spune, ca și Iisus, înainte de a fi ucis: *"Noli me tangere*".

DAN TOMA DULCIU – Viena, Austria

DRUMUL CARE NU SE VEDE

Greutățile nu vin niciodată singure și, de cele mai multe ori, nu vin nici la momentul potrivit. Se așază încet în viața unui om, până când devin o normalitate apăsătoare. Le porți, le duci, le înghiți, până când într-o zi nu mai rămâne decât o întrebare simplă: încotro?

Am trăit ani în care munca însemna zece, douăsprezece ore pe zi, uneori și sâmbăta, iar lipsurile nu mai erau o excepție, ci o regulă. În astfel de condiții, nu mai cauți visuri, ci soluții. Iar când soluțiile dispar, rămâne doar gândul plecării.

Apoi, viața a rupt totul într-un mod brutal. Moartea soțului meu a venit fără avertisment, fără timp de pregătire, fără cuvinte care să aline. După acel moment, nu a mai existat echilibru, ci doar supraviețuire.

Facturi, rate, o casă neterminată, un copil la liceu, o mamă bolnavă și un singur salariu minim. Realitatea nu mai lăsa loc de emoție. Doar de decizie.

Plecarea din țară nu a fost un vis. A fost o necesitate.

Austria a apărut ca o variantă mai aproape de casă, mai stabilă, mai „sigură”. Dar primul contact cu realitatea a fost direct: fără limbă, nu există muncă. Iar limba germană, pentru mine, era atunci un zid.

Am început de jos. Cu două cărți cumpărate dintr-un chioșc de ziare, plătite cu ultimii bani. Nouă lei. Atât costa, atunci, speranța mea.

Învățam seara, literă cu literă, cuvânt cu cuvânt. Fără profesori, fără garanții, fără siguranță. Doar cu încăpățânarea de a nu rămâne pe loc.

Cei din jur îmi spuneau același lucru: „învață limba”. Părea simplu spus, imposibil de făcut. Dar nu aveam alt drum.

Când am plecat, în decembrie, nu am lăsat în urmă doar o țară. Am lăsat un copil, o mamă, o casă neterminată și o viață întreagă împărțită între datorii și speranțe.

Mama mi-a spus atunci, cu o liniște pe care nu o voi uita:

— Mergi cu Dumnezeu, și ai grijă de tine.

De trei ori am mai ajuns acasă. A treia oară am găsit-o doar în amintire. Pierderea ei a schimbat totul din nou, dar nu a oprit drumul.

În străinătate, primul meu loc de muncă a fost într-o bucătărie de restaurant, chiar înainte de Crăciun. O lume complet nouă, o limbă străină peste tot în jur, un ritm de lucru care nu lăsa loc de pauză.

Acolo am învățat că munca nu are doar greutate, ci și disciplină, respect și ordine. Am învățat lucruri care nu se predau în manuale. Apoi a urmat meseria de îngrijitoare.

Acolo a început o altă etapă. Mai grea, mai tăcută, mai invizibilă. O lume în care ai grijă de alții, dar înveți să te porți cu tine însăți altfel decât până atunci.

Au existat momente de revoltă interioară, de epuizare și de umilință percepută. Dar, în timp, toate acestea s-au transformat în rutină, iar rutina în rezistență.

Am învățat limba. Am învățat oamenii. Am învățat să nu mă mai privesc prin ochii oboselii.

Privind înapoi, înțeleg că nimic nu a fost ușor, dar nimic nu a fost în zadar.

Pentru că uneori drumul nu te duce acolo unde îți dorești, ci acolo unde devii ceea ce nu știai că poți fi.

Iar „acasă” nu mai este doar un loc.

Este acolo unde, după tot ce ai pierdut și ai câștigat, încă ai puterea să mergi mai departe.

„Picături din suflet”*-ul românceloor plecate la muncă în străinătate*

Lidia POPA - versuri

Îți scriu în neștire

Sunt un om ca și voi
cu sufletul ca un strigăt în tăcere,
trăiesc din șoapte și gânduri,
merg pe poteci nebănuite și chem
pe cei ca mine,
poate mă vor auzi
cândva,
poate nu va fi prea târziu.

Nu știam că pot să îți vorbesc,
acum știu și sufletul râde,
se bucură de vocea sunetului mângâietor
ca o boare la asfințit,
când iubirea se contopește cu zarea
ca o ceară roșie,
pe când luna se arată nestingherită
dintr-un colț de cer albastru.

Îți scriu în neștire de mii de ani,
iar tu îmi arăți Biblia
și-mi impui că facerea lumii
nu a existat
a treia zi după scripturi,
atunci descifrez pietre și tac
și mă prefac într-o mare
de corali unici și lacrimi de sare.

Înlăuntrul meu cerul înstelat de Van Gogh

(Femeilor)

Am remușcarea cui nu are niciodată remușcări;
zgomotul gestului grabnic greșit
și, zbătutul surd al ușii de acasă,
respirației scurte ce mă strînge de gât
și, ochii strălucitori de un cer înstelat.

Am părul lăsat pe spate și unde de miere,
precum câinii liberi fără de stăpân;
picioare goale pentru a merge pe străzi,
buze primitoare și timide de surâsuri,
piele de vanilie și mâini moi de mătase.

Am dimineți distonate de nopți nedormite,
după-amiezile de furtuni și serile de ploaie,
când incertitudinile vin după mine,
bucuria de a trăi zorile într-un apus și,
singurătatea și zgomotul bătăilor inimii.

Am luna strâmbă și stelele comete și,
musica pe discurile lui Chopin, când
trăiesc din paradoxuri albe și din cerneluri negre,
din bucurie și din durere, din absențe și din prezențe,
din momente infinite și din zile deja terminate.

Am vise ce fac spectacol la fiecare oră,
un nou surâs de strâns în buzunar,
iernile reci de zăpadă cernută,
verile calde ale mărilor meridionale
și, ochii strălucitori de un cer înstelat.

Lidia Popa – Roma, Italia

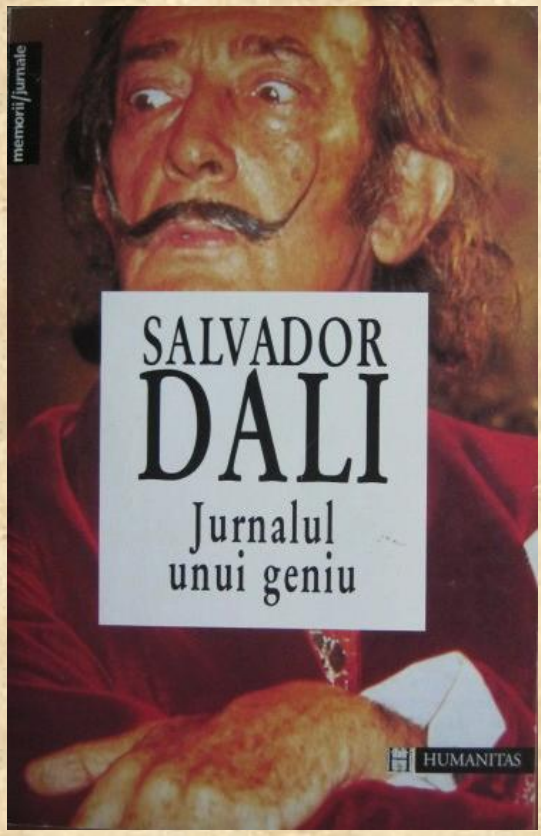
O „mare brânză” (mistică) și urmările ei sociale

În cartea sa „Jurnalul unui geniu”(Humanitas, 2011, ediția a II-a), marele pictor catalan Salvador Dali (1904-1989) a turnat de-a valma gânduri intime, frământări estetice și morale, slăbiciuni biologice și, mai presus de toate, și-a mărturisit dragostea supra-naturală pentru Gala (născută Diaconov), fosta soție a lui Eluard, pe care a întâlnit-o în 1929, și de care a fost legat tot restul vieții, fiindu-i mai mult decât o parteneră de viață, ci, de-a dreptul, muză inspiratoare, care, după cum mărturisea însuși Dali (afirmație pusă la îndoială de biografii săi), l-a salvat de la nebunie. Istoricii de artă, și nu numai, deopotrivă scriitorii, psihiatrii și toți amatorii de senzații (estetice) tari sunt de acord că acest document psihosociologic luxuriant, prodigios și splendid, publicat pentru prima dată în 1964 (urmat de „Neobișnuitele confesiuni ale lui Salvador Dali/The Unspeakeble Confessions of…, Londra, 1977) reprezintă o mărturie artistică, un manifest plastic și un monument ridicat propriei persoane. În carte, ca și în creația plastică, Dali se dedublează adesea, referindu-se la sine ca despre o terță persoană, străină, pe care o admiră și o urăște, totodată: „Unul ca mine, care se pretinde nebun de-adevăratelea, nebun viu și cu metodă, în sensul nietzschean al cuvântului, nu putea să existe. Așa că s-a întâmplat ce trebuia să existe: Dali, suprarealistul integral, cel care postula lipsa absolută de constrângere morală și estetică, a declarat că orice experiență poate fi împinsă până la ultimele consecințe” (p. 26).

Numeroase sunt în carte referirile la libertatea artistului, la dreptul său absolut de a-și aroga, insolent și solitar, propria identitate, ca pe un dar divin: „Perversul polimorf din mine, care fusesesm în adolescență, a atins un adevărat zenit isteric: fălcile mele o zdrobeau pe Gala, mirosurile ei trupești au ajuns în mine ca încolăcelile duble, triple, cvadruple ale mațelor. Deasupra au apărut imensele chipuri buhăite ale vestiților Mari Masturbatori, împopoțănați cu capete de lăcuste comuniste, cu burți napoleoniene și crupe hitleriste, feminizate, și când de gândești că acesta era doar începutul” (p. 27). Cu totul, dacă ar avea nevoie și de un motto adecvat, „Viața” lui Dali povestită de el însuși ar putea fi rezumată în următoarele cuvinte: „Singura diferență dintre mine și un nebun este că eu nu sunt nebun”. Pentru a exemplifica ideea că Dali a fost cu adevărat un geniu, voi aduce mărturie una din viziunile sale grandioase, cu care se și termină cartea ce acoperă doar un segment din formidabila sa viață (respectiv intervalul mai 1952 - septembrie 1963): „În gară la Pepignan (în catalană, Pepinya, oraș din sudul Franței, de la poalele Pirineilor Orientali, odinioară capitala regatului catalan Mallorca, și care adăpostește cea mai veche Universitate din Franța, fondată în 1349), pe când Gala înregistra tablourile puse la vagonul cu bagaje, îmi vin cele mai geniale idei. Ei bine, pe 19 septembrie (1963 - n.n.) am avut un extaz cosmogonic, respectiv o viziune exactă a nașterii Universului. Partea goală a sculpturii imaginată de mine ar urma să fie cuantificată de nouă muște de Boulou, iar o muscă de vin ar urma să reprezinte antimateria. Cititorule, privește ilustrația și adu-ți aminte că așa se nasc toate cosmogoniile. Bună ziua!” (p. 200).

Mistificare, geniu, viziune cosmică? Dali e unic, cum unice sunt și interpretările sale plastice, amestec de idealism și de pornografie: „Am dorit ca ilustrațiile mele la Dante (de la Muzeul Galliera) să semene cu urmele fine de apă dintr-o brânză divină. Căci mistica seamnănă cu brânza. Nu ne spune și Sfântul Augustin că Iisus e „montus coagulatus, montus fermentatus”? (aici Dali chiar că se simte concurentul divinității, căci viziunea atribuită lui Augustin e de-a dreptul inventată de el - n.n.) N-o spune Dali, o spune Sfântul Augustin, iar Dali o repetă” (p.177). „Mare brânză”, am spune, dacă n-aș ști că Dali nu se referă la banala brânză, chiar franțuzească și puternic mirositoare, ci, cum spune el însuși, la o „brânză mistică”, un fel de lichid primordial (seminal, poate), din care s-a născut lumea.

Finalul cărții, ce merită citită chiar și pentru aceste aluzii „puturoase”, este apoteotic: ca să arate că nu-i pasă de opinia publică, și nici de judecata divină, fiind, în felul său, unic și intangibil, Dali adaugă două Anexe, o Istorie, apocrifă desigur, a Artei Pârțului (sau Manualul Falsului Artilerist Nedeclarat), atribuită unui ipotetic Conte de la Trompette, și dedicată, desigur, „cititorilor constipați”, și un „Elogiu al mușteI”, prelucrare liberă după Lucian din Samosata (filosof cinic și prozator grec de origine siriană, ce a trăit la 100 de ani după Christos, considerat „părintele” satirei moderne). Faptul că „marea brânză” se termină cu un „mare fâs”, sonor și pestilențial, este pilduitor. Dali are curajul să ne-o spună, iar noi nu avem motive să-l contrazicem. Arta, creația în sine, inclusiv jurnalismul, dacă nu sunt practicate cu responsabilitate, riscă să devină o „brânză alterată”, un fum amețitor și otrăvitor. De aceea, puțină decență în relațiile conviviale, ca și în viața publică, nu strică, asta dacă nu ne duce gândul, absurd și nebunesc, să ne comparăm direct cu Dali, căci, ne spune mestrul: „Și pârțul e o artă dacă știi s-o faci cu metodă și cu gust, cum am făcut-o eu pe parcursul acestei cărți”.

Astăzi, când asistăm, de-a dreptul siderați, la eforturile supranaturale ale unor confrați „constipați” de a inventa cu orice chip situații senzaționale, „bombe” de presă, nu putem decât sa le amintim vorbele lui Dali: tot ce e sănătos, e socotit a fi „bun și cu folos”. Mai mult chiar, și filosofii admit, după pilda stoicilor, care consideră că deviza omului trebuie să fie libertatea, că în viață trebuie să procedăm, „după cum ne îndeamnă natura”. Cu alte cuvinte e mai sănătos să recunoaștem că nu ne mai țin baierele, decât să pățim ca bietul Aeton, care după cum ne spune Marțial, când a vrut să-l salute pe Jupiter, a scăpat „o rușine ca aceea”, de a scuturat Capitoliul. Și cum nici noi nu vrem ca să se cutremure această lume mică în care trăim, am prefera, puțină pace, dacă se poate, căci, tot după spusele lui Dali, din „Fâsul între funcționari”: „Mai bine „aere” între prieteni, decât moartea de unul singur”.

Dr.Marian Nencescu București, România

In memoriam Vera CRĂCIUN

11 iulie 1960 - 12 aprilie 2024

Reverie

Străbat iar zarea cu privirea și
ochii-mi fug, de nu-i mai prind,
Alerg cu ei nerăbdătoare.
De lume parcă mă desprind!
În voie, liniștea se lasă, pe
palme țin doi nori ușori Și albul
crud îmi creionează cuvinte
despre toamne-n hori!

Mă văd, curând, prin ploi de frunze, prin
raze calde care-mi spun
Că tot fiorul pentru muze pot să-l adun.
Eu mă supun
Și-atunci, când seara tremurândă
stinge lumini și-i asfințit, Eu mă
retrag, iar cerul nopții de stele, lună,
e sfințit.

Și-n toat-această reverie cu
gândul sunt la Cel de Sus. Cum se
creeaz-o feerie, iar frunza cum de
m-a sedus? Și iar bat zarea cu
privirea, iar ochii-mi fug, de nu-i
mai prind Și-alerg cu ei, o
visătoare, nemărginirea s-o
cuprind!

Între vis și iubire

Aş vrea, pentru o clipă, surâsul să
ţi-l prind În raza ce se scurge
prin jocuri licărind

Şi să-ţi mângâi obrazul, o clipă să
adorm, Trecutul în prezent, uşor
să îl transform!

Să-mi fie visul treaptă, o treaptă
de-nălţare, Să simt iubirea vie,
dar să n-o știu cum doare!

Să cred că viaţă este: iluzie,
strop-rouă, Frumosul şi urâtul să
se despartă-n două!

„Senine respirații critice”
o Ars Poetica a lecturii

„Critica este arta de a iubi în mod inteligent.”
(Charles-Augustin Sainte-Beuve)

Pe esplanada literaturii române contemporane se distinge o voce și o personalitate literară complexă: bine-cunoscuta și îndrăgita scriitoare Liliana Moldovan, cunoscută atât ca scriitoare, poetă și jurnalistă cât și în postura de cronicar. Domnia sa îmbină vocația literară cu activitatea profesională, activând în cadrul Bibliotecii Județene Mureș, fiind deopotrivă implicată activ în viața literară și publicistică românească, ca redactor șef al „Agenției de presă Așii Români” și al revistei „Orizonturi Mureșene” și ocupând funcția de Președinte al filialei Mureș a Ligii Scriitorilor Români.

Opera domniei sale este polivalentă, reflectând un parcurs literar ascendent, o iubire indubitabilă pentru literatură și o etică împământenită a scrisului întemeiată pe lumină, cunoaștere și valorizare. Cărțile pe care domnia sa le-a publicat au conținut divers, de la poezii, proză scurtă, interviuri, lucrări biografice până la recenzii și cronici literare.

Scriitura Lilianei Moldovan se remarcă sclipitor printr-o forță creatoare interioară de factură luminoasă, de un intens lirism, cu o profundă sensibilitate confesivă, aplecându-se deseori asupra dimensiunii spirituale și afective a existenței, folosind un ton blând, empatic și profund umanist.

În spațiul literaturii contemporane românești, volumul **„Senine respirații critice”** al Lilianei Moldovan se afirmă printr-o construcție exegetică aparte, situată sub semnul unei duble fidelități: fidelitatea față de text și fidelitatea față de spiritul care îl animă. Această carte este o veritabilă cartografie a sensibilității critice, în care lectura este un act de cunoaștere, iar interpretarea este o formă de participare ontologică.

Analizând titlul **„Senine respirații critice”** vom observa că acesta sugerează o poetică a echilibrului: „respirațiile” trimițându-ne la ritmul interior al lecturii, la organicitatea relației dintre cititor și operă, în timp ce atributul „senine” configurează o atitudine critică întemeiată pe înțelegere, empatie și valorizare.

Scriitura Lilianei Moldovan se înscrie într-o tradiție a criticii contemplative și participative, unde judecata estetică nu demolează, ci edifică și luminează, printr-un dialog interior cu opera punând accentul pe relevarea sensurilor profunde și pe evidențierea frumuseții textului. Prin gingășia și delicatețea lirică cu care realizează fiecare cronică volumul **„Senine respirații critice”** devine o Ars Poetica a lecturii.

În opinia mea, cronicarul/criticul literar nu trebuie să fie un evaluator al textului, ci un mediator între conștiința creatoare și conștiința receptoare, un hermeneut care pătrunde dincolo de suprafața discursului pentru a reconstitui pulsația interioară a operei.

El nu trebuie să judece, ci să înțeleagă și să încerce să traducă sensibilitatea autorului, asumându-și rolul de interpret al unei lumi deja create, dar încă neepuizate în sensuri.

În viziunea mea, cronicarul este, dacă vreți, un fel de co-creator al receptării, capabil să lumineze acele zone fertile ale textului care pot genera rezonanță în conștiința cititorului.

Distinsa scriitoare Liliana Moldovan știe că „A înțelege înseamnă a reface drumul creației.” (Wilhelm Dilthey) iar una dintre coordonatele fundamentale ale volumului **„Senine respirații critice”** este caracterul său profund hermeneutic. Liliana Moldovan nu se mulțumește să descrie sau să rezume, ci caută în mod constant sensurile ascunse, structurile simbolice și resorturile metafizice ale operelor analizate într-un proces de descifrare, printr-o pătrundere în straturile adânci ale textului.

Observăm în cronicile sale că autoarea știe că menirea cronicarului nu este de a diminua valoarea, ci de a identifica acele nuclee de intensitate estetică și ideatică ce pot susține interesul și admirația publicului. Liliana Moldovan a înțeles că o critică orientată spre valorizare nu este o formă de concesie, ci un act de responsabilitate culturală, prin care se consolidează puntea dintre operă și comunitatea lecturii, cronicarul transformându-se într-un veritabil vector al consacrării, orientând atenția cititorului spre ceea ce merită aprofundat, nu spre ceea ce trebuie respins. Scriitoarea îmbrățișează lectura și o îmbracă în haina iubirii de cuvânt, confirmând motto ul de început conform căruia: „Critica este arta de a iubi în mod inteligent.” (Charles-Augustin Sainte-Beuve)

În romanul „Momentul destinului”, autoarea evidențiază dimensiunea mitologică și inițiatică a construcției narative, insistând asupra faptului că simbolurile nu sunt simple ornamente, ci vectori de cunoaștere. Astfel, critica se transformă într-un act de mediere între text și cititor, între aparență și esență. În această perspectivă, lectura nu mai este un gest pasiv, ci un ritual de inițiere, o traversare a sensurilor, o experiență care implică atât intelectul, cât și sensibilitatea.

Un alt pilon esențial al volumului **„Senine respirații critice”** îl constituie orientarea sa spre dimensiunea spirituală a literaturii. Fie că este vorba despre romane, poezie sau eseu,

Liliana Moldovan interpretează operele prin prisma unor întrebări fundamentale privind sensul existentei, al sufletului, al divinității sau al morții.

În cronica dedicată volumului „Odiseea sufletului”, este așezată central ideea continuității spirituale, unde literatura este privită ca un spațiu al reflecției asupra destinului uman. Autoarea tratează această temă ca pe o nevoie de sens pentru că „Omul este o ființă care caută sens.” (Viktor Frankl) și ca pe niște manifestări ale unei nevoi ontologice de transcendere conferind prin aceasta întregului volum o aură de gravitate și profunzime, transformând critica într-o formă de filosofie aplicată literaturii.

În paginile dedicate volumelor de poezie, Liliana Moldovan explorează relația subtilă dintre lirism și reflecție filosofică privind poezia ca expresie divină a emoției și modalitate privilegiată de cunoaștere.

Analizând creația Rodicăi Ioana Bândilă, autoarea subliniază dimensiunea interogativă a versurilor, insistând asupra întrebărilor existențiale care structurează discursul liric. În această interpretare, poezia se transformă într-un spațiu al dialogului interior, al confruntării cu sinele și cu misterul existenței. Se conturează astfel ideea unei alianțe discrete, dar profunde și fecunde între poezie și filosofie, în care cuvântul poetic se transformă într-un instrument de revelare al adevărului interior.

Tema timpului traversează întregul volum, fie în mod explicit, fie ca fundal al reflecției critice. Autoarea Liliana Moldovan surprinde cu deosebită finețe modul în care percepția timpului se transformă de-a lungul existenței, de la expansiunea copilăriei la comprimarea maturității confirmând viziunea lui Jorge Luis Borges potrivit căreia „Timpul este substanța din care sunt făcut.”(Jorge Luis Borges)

În analiza poemului „Prin timp”, se evidențiază caracterul subiectiv al experienței temporale și impactul acesteia asupra conștiinței de sine. Timpul nu mai este o simplă dimensiune cronologică, ci un factor modelator al identității. Această reflecție se extinde asupra literaturii în ansamblu, care este văzută ca o formă de conservare a memoriei și de luptă împotriva efemerității.

Unul dintre cele mai distinctive aspecte ale volumului **„Senine respirații critice”** este stilul său unic și original, situat la confluența dintre discursul academic și expresia poetică. Limbajul critic pe care îl folosește autoarea este adesea metaforic, imagistic, încărcat de sugestii și nuanțe, ceea ce conferă textului o valoare estetică proprie. Între rigoare și poeticitate, critica Lilianei Moldovan nu este doar analiză, ci un act de creație în sine, o rescriere interpretativă a operei.

Distinsa scriitoare Liliana Moldovan cunoaște aforismul lui Kant conform căruia „A judeca înseamnă a compara.”(Immanuel Kant) și tocmai de aceea, în cronicile sale adoptă o atitudine critică predominant pozitivă, orientată spre evidențierea valorilor și a meritelor estetice. Prin această etică a admirației Liliana Moldovan conferă textului o tonalitate caldă și încurajatoare, transformând critica într-un spațiu al recunoașterii și al celebrării.

Volumul „Senine respirații critice” se impune ca un volum de referință în sfera criticii literare contemporane românești de factură empatică și spiritualizată având o identitate clară și o coerență bine definită. Scriitoarea Liliana Moldovan propune în această carte o viziune proprie în care literatura nu este doar obiect de analiză, ci spațiu al revelației, iar critica, un instrument de apropiere de esența umanului.

Prin selecția și evidențierea punctelor forte ale unei cărți, Liliana Moldovan formează gustul estetic al cititorului, cultivând o receptare atentă, reflexivă și deschisă spre complexitate într-un act de pedagogie spirituală, în care lectura este înălțată la rang de experiență formativă.

În opinia mea, cronicarul este și un gardian al memoriei literare, cel care, prin discursul său, salvează operele de la uitare și le integrează într-un circuit valoric durabil. A scoate în evidență frumusețea, originalitatea și forța unei cărți înseamnă a-i oferi acesteia șansa de a trăi mai departe în conștiința colectivă. Prin urmare, critica literară, în forma sa cea mai nobilă, nu este un tribunal al verdictelor, ci o artă a revelării și a consacrării, în care luciditatea se împletește cu admirația, iar rigoarea cu sensibilitatea.

Prin finețea și eleganța interpretării, deschiderea filosofică și sensibilitatea discursului, autoarea Liliana Moldovan reușește să transforme fiecare cronică într-o meditație asupra condiției umane, asupra timpului, iubirii și destinului, oferind o lecție de continuitate și profunzime, demonstrând că adevărata critică nu este un exercițiu de putere, ci un act de respirație interioară senină, lucidă și luminoasă.

Johnny Ciatloş Deak – Montreal, Canada

Elena VLASE MUNTEANU versuri

Gânduri- strofe limitrofe

Te rog nu mai privi cu ură-n urmă
La blânda și nevinovata turmă
Ce zilnic hrana din pământ și-o scurmă
Iar viața își urmează cursul...nu se curmă.
Privește numai înainte
Nu te lega de cele dragi și sfinte.

A-mbătrânit pământul și scârțâie urât
Iar omenirea stă cu nodu-n gât
A reușit să mai reziste doar atât
Își merită respectul cât de cât.

Cu un cuvânt ne faceți zob?
Și românismul e modestul ciob?
Dar ciobul dovedește tuturor
C-a moștenit nemuritorul dor...
Și-a dăruit pe EMINESCU- stelelor.
Din modestie ori ,,primitivitate"
Oricând românul are o identitate.

A obosit pământul și se rotește mai încet?
Se prognozează sumbru menuet?
Glisează nebunește al lumii furnicar
Să bucure secunda cu-al vieții dar și har.

Acest popor umil, neghiob,
Există undeva pe glob.,,,
E umilit și rob de bunăseamă
Dar nu de propria lui mamă
Și, ca popor, el se iubește instinctiv
Chiar dacă unii îl consideră ,,cam primitiv„

De-i filozof ori de-i neghiob,
Își rostuiește viața ciob cu ciob.
El nu se înjosește, nu-i un rob
Și nu-l poți suspecta că-i parvenit sau snob.

Cuvântul a lovit amarnic micul ,,bob"
Cel născător de pâine pentru ministru, pentru rob...
De ești un înțelept sau un neghiob.
Aceeași inimă palpită dacă-i facută ,,zob"

ACROSTIH-EMINESCU

Eminescu-Eminență,Excelență!
Măreție si Mister și permanență
Idealuri și Idei și lumi de vis
Ne încântă-n universu-nchis-deschis...
E eternă slova ta și veac de veac
Suferința ca și dorul fără leac...
Cu strălucire-nsingurat și gânditor,
Un Univers ai plăsmuit și lumi de dor.

Adi G.SECARĂ

Scriitori aproape uitați

Horia Furtuna

Prin străduința și pasiunea doamnei profesor Livia Ciupercă, un scriitor român deosebit, victimă și a războaielor mondiale, dar și a regimului comunist timpuriu, instaurat după Al Doilea Război Mondial, este readus în actualitate, atât cât se poate, printr-o ediție remarcabilă a poemelor sale. Este vorba de volumul „Oda poeziei pierdute”, apărut la Ed. StudIS, Iași, scriitorul Horia Furtuna (deoarece despre el este vorba) fiind o personalitate complexă a culturii românești din prima parte a secolului XX.

A fost poet, prozator, dramaturg şi avocat, conferenţiar şi director al serviciului Teatral al Radiodifuziunii, fondator, printre alții, al Radio România (prima emisie în anul 1928), publicând versuri, cronică literară, însemnări teatrale, proză şi încercări dramatice în „Adevărul literar şi artistic”, „Catedra” (publicație din Galaţi), „Carnet literar” (Buzău), „Cele trei Crişuri”, „Curentul”, „Dâmboviţa”, „Excelsior”, „Gorjanul”, „Gândirea”, „Humorul”, „Liberalul”, „Lupta”, „Luceafărul”, „Noi pagini literare”, „Ordinea”, „Propilee literare”, „Radio”, „Radio România”, „Revista Fundaţiilor Regale”, „Rampa”, „România nouă”, „Universul”, „Universul literar”, „Viaţa literară”, „Vremea” şi altele, debutul fiind cu poezia „Prietenii”, apărută în revista „Carmen”, 1902, apoi, în anul 1903, publică versuri şi proză, în suplimentul ziarului „Adevărul”.

Copilărind la Constanța, unde învață turcește și grecește, studiază la Brăila, București, Paris, Iași - În anul 1909 obţine licenţa în drept la Paris, cu calificativul „magna cum laude”, iar în anul 1915 obţine şi doctoratul, cu teza „Du recours de l’assureur contre les tiers responsables de la realisation du risque dans le contrat d’assurance”, la Facultatea de Drept din Iaşi. În Primul Război Mondial este prizonier timp de un an și jumătate, învățând acolo și rusa, pe lângă franceza și engleza deja asimilate la nivel academic.

„Începând cu anul 1915, profesează avocatura, fiind înscris în Baroul Ilfov, iar din anul 1916, împreună cu Ion Pillat şi Adrian Maniu, conduce revista „Flacăra”, în care i-au apărut câteva

din cele mai bune poeme ale sale („Balada lunii”, „Menhirii”, „Sărmanul Yorick”), precum şi fragmente din romanul „Henri Loria”, publicat sub titlul „Iubita din Paris”.

După eliberarea din prizonierat, în anul 1919 a devenit membru al Societăţii Scriitorilor Români, o vreme făcând parte şi din conducere. A fost ales, apoi, vicepreşedinte al Societăţii Autorilor Dramatici, calitate în care participă la diverse congrese internaţionale.”, aflăm de pe site-ul Radio România Cultural, dintr-un articol semnat de Răzvan Moceanu-Rador.

Livia Ciupercă, observând că din anul 1967 nu s-a mai preocupat nimeni serios de opera acestuia, cu excepțiile din 2020 („Cartea lui Horia Furtuna”, studiu documentar-monografic consistent, tot ed. StudIS, aceeași autoare) și 2021 (Antologia sub egida Academiei Române), revine, cu un îndrăzneț proiect, prezentarea tematică a liricii lui Furtuna (fără „ă” final, după cum greșit scriu unii):

„Pentru început, doar trei teme lirice majore: *În sârmele ghimpate* (nefericita experiență a anilor 1916-1918, poem antum); *Plimbare prin Parcul Iluzoriu* (poem filosofic, însumând 572 de versuri, postum) și acum, *Oda Poeziei Pierdute* (elogiu Poeziei Românești, poeme postume).”

Dintre celelalte genuri, istoria literară pune accentul pe mai sus menționatul roman „„francez”, o lucrare de etică socială (Criza morală a timpului de faţă, 1921), monografia I. C. Brătianu, 1921, evaluări istorice (Războiul de neatârnare, 1927) și piesele de teatru „Făt Frumos” și „Păcală”.

Începutul poemului „Artă poetică” poate fi exemplar: „Căci totul e literatură…/ Când iei condeiul ca să scrii,/ Gândește-te că scoți din moarte/ Cuvinte pentru oameni vii.// Confundă spațiul cu timpul,/ Dar arta ta să-ți fie lege!/ Fii tu, nu măguli pe nimeni./ Nu te lăsa furat, alege!// Fă liniște din frământare!” ș.a.m.d.

Versuri din „Sub Crucea Sudului” parcă trimit răspuns unui Ștefan Baciu: „Mi-e dor de țările îndepărtate…”, „Vreau să visez în insula Hawai”... Bref, de încercat…

Istoricește, fără epitaf: născut la Focșani, 21 iunie 1888 - decedat 8 martie 1952, București.

A.G.Secară –Galați, România

Luminita Potirniche - versuri

ne-asemuiesc și ne despart niște tei
niște ochi grei de lacuri
albastre sunt florile noastre
și mările necuprinse
perechile de plopi ca niște opaițe făcute
din lumina lunii
a poeților stăpână
a lunaticilor soare
și-n amoruri triste ne-am putea întâlni
și în tăcere
ca într-un colț cu colb de timpuri
cu slovele la început de uimire
și în fugile noastre de mai târziu de viață
cu trupele de saltimbanci care luau lumea la pas
să fi rămas necetite cărțile de mistere nedeslușite
rănile de pe tâmple
piatra care a oprit curgerea
eternității pe boltă
sau încălțând adesea pașii moi ai supunerii
furișatu-ne-am în oglinzile care speriau veacul
noi am tot încercat dar ne-a oprit o pajiște de aur curat
și de neasemuire
pentru tot neînțelesul
și toată himerica trecere
azi am recunoaște că primisem un poet
care ne mai scrie încă
răspunsurile la întrebările neînvățate
și etern îngânate de moarte

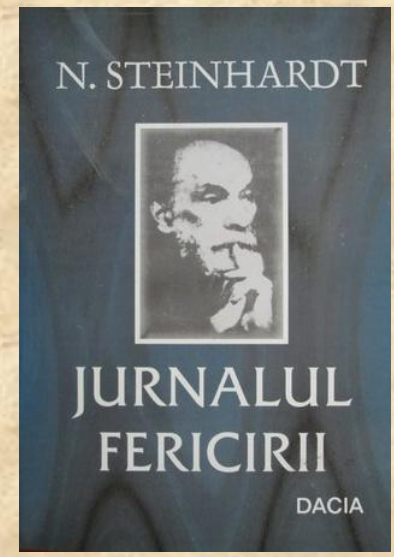
silabisind moartea

silabisim moartea,
uneori o luam pe litere
ca sa ne obisnuim mai bine
cu initialele ei dureroase.
azi am inceput cu litera"m".
"m"mare,"m"mic,
"m"de tipar,"m"de mana.
consoana dura,
buna de introdus intre doua pietre
de caldaram,
cand caii cu valtrap
o vor lua la vale,
ca sa nu treaca strada
mata neagra.
inainte mergatoare oaste de bocitoare
sa se suie pe atasul dricului
si sa dea inapoi
vreo doua-trei jelanii.
maine vom continua cu litera "o".
vocala rotunda,incapatoare.
poate fi un numar,
o numaratoare la feminin.
oglinda,ou,hora,
inel de doi bani
pus pe mana mortului,
cununa de premiant.
cu cate premii nu ne ducem in pamant
si viermilor nu le pasa
ca au primit drept masa
un academician
sau un ilustru hoit.

N. Steinhardt - Jurnalul fericirii

TREI SOLUŢII

Testament politic

Pentru a ieşi dintr-un univers concentraţionar - şi nu e neapărat nevoie să fie un lagăr, o temniţă ori o altă formă de încarcerare; teoria se aplică oricărui tip de produs al totalitarismului - există soluţia (mistică) a credinţei. Despre aceasta nu va fi vorba în cele ce urmează, ea fiind consecinţa harului prin esenţă selectiv.

Cele trei soluţii la care ne referim sunt strict lumeşti, au caracter practic şi se înfăţişează ca accesibile orişicui.

Soluţia întîi: a lui Soljeniţîn

în Primul cerc, Alexandru Isaievici o menţionează pe scurt, revenind asupră-i în volumul I al Arhipelagului Gulag.
Ea constă, pentru oricine păşeşte peste pragul Securităţii sau altui organ analog de anchetă, în a-şi spune cu hotărîre: în clipa aceasta chiar mor. îi este permis a-şi vorbi consolîndu-se: păcat de tinereţele ori vai de bătrîneţele mele, de nevasta mea, de copiii mei, de mine, de talentul ori de bunurile ori puterea mea, de iubita mea, de vinurile pe care n-am să le mai beau, de cărţile pe care n-am să le mai citesc, de plimbările pe care n-am să le mai fac, de muzica pe care n-am să o mai ascult etc. etc. etc. Dar ceva e sigur şi ireparabil: de-acum încolo sunt un om mort.
Dacă aşa gîndeşte, neşovăitor, insul e salvat. Nu i se mai poate face nimic. Nu mai are cu ce fi ameninţat, şantajat, amăgit, îmbrobodit. De vreme ce se consideră mort nimic nu-1 mai sperie, îmbrobodi, atrage, atîţa. Nu mai poate fi amorsat. Nu mai are - fiindcă nu mai speră, fiindcă a ieşit din lume - după ce jindui, ce păstra sau redobîndi, pe ce îşi vinde sufletul, liniştea, onoarea. Nu mai există moneda în care să-i poată fi achitat preţul trădării.
Se cere însă, fireşte, ca hotărîreă să fie fermă, definitivă. Te declari decedat, primeşti a te învoi morţii, desfiinţezi orice speranţă. Te poţi regreta, ca doamna d'Houdetot, poţi regreta, însă această sinucidere morală şi prin anticipaţie nu dă greş. Riscul unei cedări, al consimţirii la denunţ, al unei recunoaşteri fanteziste a pierit cu desăvîrşire.

Soluţia a doua: a lui Alexandru Zinoviev

Este cea găsită de unul din personajele cărţii Înălţimile găunoase. Personajul e un om tînăr, prezentat sub porecla alegorică Zurbagiul. Soluţia stă în totala neadaplare în sistem. Zurbagiul nu are domiciliu stabil, nu are acte în regulă, nu e în cîmpul muncii; e un vagabond, e un parazit, e un coate goale şi o haimana. Trăieşte de azi pe mîine, din ce i se dă, din ce pică, din te miri ce. E îmbrăcat în zdrenţe. Munceşte pe apucate, uneori, cînd şi dacă i se iveşte prilejul. îşi petrece mai toată vremea în puşcării ori lagăre de muncă, doarme pe unde apucă. Hoinăreşte. Pentru nimic în lume nu intră în sistem, nici măcar în cea mai neînsemnată, mai păcătoasă, mai neangajantă slujbă. Nici măcar păzitor la porci nu se bagă, neurmînd pilda eroului unei nuvele a lui Arthur Schnitzler: acela, obsedat de frica de răspundere, sfîrşeşte porcar. NU, Zurbagiul s-a proiectat (în stil existenţialist) odată pentru totdeauna dine de pripas, capră rîioasă, călugăr budist cerşetor, smintit, nebun pentru (întru) libertate.

Un asemenea om, aflat în marginea societăţii, e şi el imun: nici asupra lui nu au de unde exercita presiuni, nu au ce-i lua, nu au ce-i oferi. îl pot oricînd închide, hărţui, dispreţui, batjocori: dar le scapă. Odată pentru totdeauna a consimţit a-şi trăi viaţa conform exemplului şi modelului unui perpetuu azil de noapte. Din sărăcie, neîncredere, neseriozitate şi-a tăcut un crez; se aseamănă unui animal sălbatec, unei fiare jigărite, unui tîlhar la drumul mare. E Ferrante Palia al lui Stendhal. E Zacharias Lichter al lui Matei Călinescu. E un iurodivîi laic, un drumeţ neplictisit (iar Wotan coborînd pe-acest pămînt ce nume poată? Der Wanderer), un jidov rătăcitor. Şi-i slobod la gură, vorbeşte de istov, dă glas celor mai primejdioase anecdote, nu ştie ce-i respectul, toate le ia de sus, spune ce-i trece prin minte, rosteşte adevăruri pe care ceilalţi nu-şi pot îngădui să le şoptească. E copilul din povestea regelui gol, a lui Andersen. E bufonul regelui Lear. E lupul din fabula -
şi ea îndrăzneaţă a lui La Fontaine: habar nu are de zgardă. E liber, liber, liber.

Soluţia a treia: a lui Winston Churchill şi Vladirair Bukovski

Ea se rezumă: în prezenţa tiraniei, asupririi, mizeriei, nenorocirilor, urgiilor, năpastelor, primejdiilor nu numai că nu te dai bătut, ci dimpotrivă scoţi din ele pofta nebună de a trăi şi de a lupta. în martie 1939, Churchill îi spune Marthei Bibescu: „Va fi război. Praf şi pulbere se va alege din imperiul britanic. Moartea ne pîndeşte pe toţi. Iar eu simt că întineresc cu douăzeci de ani".
Cu cît îţi merge mai rău, cu cît sunt greutăţile mai imense, cu cît eşti mai lovit, mai împresurat ori mai supus atacurilor, cu cît nu mai întrevezi vreo nădejde probabilistică şi raţională, cu cît cenuşiul, întunerecul şi vîscosul se intensifică, se puhăvesc şi se încolăcesc mai inextricabil, cu cît pericolul te sfruntează mai direct, cu atît eşti mai dornic de iuptă şi cunoşti un simţămînt (crescînd) de inexplicabilă şi covîrşitoare euforie. Eşti asaltat din toate părţile, cu forţe infinit mai tari ca ale tale: lupţi. Te înfrîng: le sfidezi. Eşti pierdut: ataci. (Aşa vorbea Churchill în 1940). Rîzi, îţi ascuţi dinţii şi cuţitul, întinereşti. Te furnică fericirea, nespusa fericire de a lovi şi tu, fie chiar infinit mai puţin. Nu numai că nu deznădăjduieşti, că nu te declari învins şi răpus, dar şi guşti din plin bucuria rezistenţei, a împotrivirii şi încerci o senzaţie de năvalnică, dementă voioşie.
Soluţia aceasta, fireşte, presupune o tărie de caracter excepţională, o concepţie militară a vieţii, o formidabilă îndîrjire morală a trupului, o voinţă de oţel înnobilat şi o sănătate spirituală adamantină. E probabil că presupune şi un duh sportiv: să-ţi placă bătălia în sine - încăierarea - mai mult decît succesul. E şi ea salutară şi absolută, deoarece e bazată pe un paradox: pe măsură ce ei te lovesc şi-ţi fac mai mult rău şi-ţi impun suferinţe din ce în ce mai nedrepte şi te
încolţesc în locuri mai fără de ieşire, tu te veseleşti mai tare. tu te întăreşti, tu întinereşti!
Cu soluţia Churchill se identifică şi soluţia Vladimir Bukovski. Bukovski povesteşte că atunci cînd a primit prima convocare la sediul KGB n-a putut închide un ochi toată noaptea. Firesc lucru, îşi va spune cititorul cărţii sale de amintiri, cum nu se poate mai firesc; nesiguranţa, frica, emoţia. Dar Bukovski urmează: n-am mai putut dormi de nerăbdare. Abia aşteptam să se facă ziuă, să fiu în faţa lor, să le spun tot ce cred eu despre ei şi să intru în ei ca un tanc. Fericire mai mare nu-mi puteam închipui. Iată de ce n-a dormit: nu de teamă, de îngrijorare, de emoţie. Ci de nerăbdarea de a le striga adevărul de la obraz şi de a intra in ei ca un tanc! Cuvinte mai extraordinare nu cred să se fi pronunţat ori scris vreodată în lume. Şi mă întreb - nu pretind că e aşa cum spun eu, nu, cîtuşi de puţin, mă întreb doar, nu pot să nu mă întreb - dacă nu cumva universul acesta, , dacă nu cumva toate spaţiile, distanţele şi sferele acestea măsurate în ani-lumină, parseci şi catralioane de mii de mile, toată viermuirea şi toate astrofizicile newtoniene ori relativiste au luat fiinţă şi există numai pentru ca să fi putut fi exprimate aceste cuvinte ale lui Bukovski.

Mihaela Cristescu - versuri

CORESPONDENȚĂ

Nu vedem
Slovele albe.
Sunt numai foneme dansând
Prin conversația introvertită,
Lexeme uitate prin zgomot de arc.

Ce scriem
Apucă hârtia prin termeni încurcați
Dezgolind intrări de lemn
În cetate.
Acolo…
Seara acoperă melodii pe masa noastră mică
De cafea
In contrast cu alegoria coafurii tale.

Ce scrii
Nu pot vedea.
Dimineața va proiecta locul unde ne întâlnim
cu literele
Ce ritmează zgomotos în jocul tehnologiei
Subatomice.

Se spune că
Nu putem afla.
Ascultă-mă,
Ascultă pălăriile iernii
Peste refrenul așteptărilor de seară.

PESTE RÂU

Păstrează apa curgând
Pe brațe;
Scufundă-le adânc
În râul ce pronunță forme
În așteptarea renunțării.

Fără întrebări,
O secundă pentru a refraza
Acum,
O vedere anume, privire uitată,
O picătură adăugată
În plus sau în gust,
Pe mâini:

Ziua de repaus
Cernită în fiecara minut.
Tihnă.

POATE MÂINE

Uite că se dumirește apusul
Și ne lasă un pic de răgaz,
Să pândim literă cu literă cuvântul,

De parcă zidurile toamnei
Nu pot renunța la iedera
Înălțată de aur
În zgomot de furtună.

Unde, zic, unde sa urcăm umbra,
Adică leagănul acela care rotește vânt,
Scutură ploaie
Și miroase jăratec.

Degrabă doar,
Adu-mi dalta din atelier,
Poate pământul se udă
Și câștigăm licitația de mâine.

Poate mâine
Se dezgroapă rima
Și ne veselim în bătaia
Tobelor.

Mihaela Cristescu - Sidney, Australia

Movila Miresii - rădăcini și aripi

Câmpia Brăilei se întinde cât vezi cu ochii - un covor nesfârșit, brăzdat de drumuri ce par să ducă toate spre inimă, spre inima mea: Movila Miresii.

Aici m-am născut. Aici am alergat desculță prin iarbă, am respirat mirosul pământului proaspăt arat și am ascultat foșnetul grâului copt în serile de vară. Aici, în Movila Miresii, am trăit cincizeci de ani. Și tot aici am învățat ce înseamnă să ai rădăcini adânci și aripi pregătite să zboare.

Movila Miresii nu este doar un loc pe hartă. Este kilometrul zero al existenței mele. Și, poate, va fi și locul în care voi închide ultimul cerc al vieții.

Legenda spune că, într-o iarnă cum nu se mai văzuse, viscolul a înghițit drumurile și a transformat lumea într-o mare albă. Dinspre Târlele Huieni către Scorțaru trecea atunci o nuntă. Caii galopau orbiți de vânt, iar sania legăna fericirea unei mirese. Până la un hop. Un salt. Și mireasa a căzut în zăpadă. Nuntașii, înfofoliți în cojoace, nu au observat lipsa ei și s-au pierdut în vijelie. Însă, nu departe, câinii unei stâne au simțit că străinul nu era lup, ci suflet omenesc. Au lătrat până când ciobanii au venit. Și, în locul unei prăzi, au găsit-o pe mireasă - albă precum ninsoarea, învelită într-un cojoc.

Fiul baciului a văzut-o și a știut că nu o va mai lăsa să plece. A doua zi, când nuntașii au revenit, au găsit-o teafără - și deja cu un alt mire. Așa s-a născut povestea satului meu: mireasa pierdută, dar găsită de adevăratul ei destin. De atunci și până astăzi, fiecare mireasă din sat poartă în suflet promisiunea acestei legende: aici nimeni nu se pierde.

Pe ogoarele Movilei, mâinile truditorilor ating brazdele cu aceeași grijă cu care ai mângâia fața unui copil. Până târziu în toamnă, pământul nu este lăsat singur. Vița-de-vie își întinde umbrele peste curți, iar mirosul de iarbă cosită se amestecă cu aburul laptelui proaspăt. Aici, fiecare gospodărie este o poveste: flori în fața casei, pomi care își oferă rodul cu generozitate și oameni care, deși au trecut prin ierni grele, își păstrează credința și obiceiurile.

La asfințit, soarele se scufundă peste lacurile Seaca, Sărat, Lutu Alb și Esna, lăsând pe ape dungi roșii, asemenea unei panglici de nuntă. Biserica din centrul satului își revarsă binecuvântarea asupra întregii comunități.

Comuna se schimbă, se modernizează. Drumurile se îmbracă în asfalt, iar rețelele de apă și, în curând, cele de gaze naturale devin semnele unei așezări europene. Parcurile se umplu de râsete de copii. Și totuși, dincolo de toate acestea, pentru mine Movila Miresii rămâne aceeași: locul în care rădăcinile sunt adânci, iar aripile larg deschise.

Am înțeles că tot ceea ce sunt poartă amprenta acestui loc. Îl simt în glasul meu, în pasul meu, în felul în care privesc lumea. Și mai știu că, oriunde aș pleca, Movila Miresii va rămâne pentru mine acasă. Iar dacă închid ochii, pot auzi și acum vântul purtând ecoul unei nunți de demult, pașii unei mirese pierdute în zăpadă și bătăile inimii fiecărui om care se întoarce aici. Pentru că Movila Miresii nu este doar o comună. Este o poveste vie. Iar fiecare dintre locuitorii săi îi scrie, zi de zi, paginile și capitolele, devenind, la rândul său, parte din legenda care ne cheamă mereu acasă.

Cornelia Vîju

JURNAL DE CĂLĂTORIE

DE LA DUNĂRE LA SENA

(sau "De la Țuțcani la Târgul de Vinuri din Paris, sau...")

Titlul acestui reportaj, care putea fi și, să zicem, „Labirintul cu soare, lună și constelații", sau, mai romantic, „Penelopa și Femios în Ithaca" sau „Am fost în Cetatea luminilor și minunilor" sau..., este preluat din „Cântecul gintei latine a trubadurului de la Mircești", poem/cântec premiat la Festivalul de la Montpellier.

De ce reportajul de față putea avea titlul „De la Țuțcani la Târgul de Vinuri din Paris"? Explicația este pe atât de simplă, pe atât de... inedită: cu 120 de ani în urmă (în 1906), la un târg de vinuri organizat la Paris, vinul de nisip de Țuțcani (sat colinar din Moldova de mijloc, astăzi în jud. Vaslui), a fost medaliat. De aceea, ca să ajung să-mi îndeplinesc visul meu încă din adolescență, drumul a fost cum a fost (cu microbuz, avion, autobuz, cu tren, iar cu autobuz) și, iată-mă într-un oraș cunoscut de mine datorită operelor unor mari scriitori francezi care au creat constelația nemuritoare a culturii în Europa și în lumea întreagă…

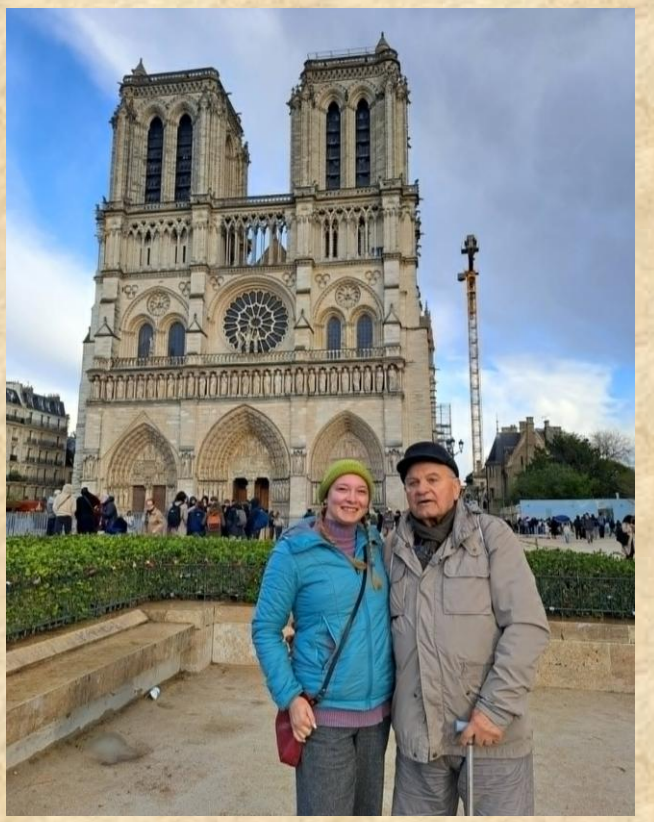
În prima seară, instalați la gazda noastră, într-un bloc ultramodern cu opt etaje, cinăm un pui la rotișor cu multă salată verde și tortilla, bem bere, apoi la duș și la somn. Culmea, la Paris, visez că sunt la Țuțcani, satul meu natal, în ograda casei părintești, împreună cu bunica Sanda, cu mama, tata și cu preotul Palaga, cu alți vecini. Era poate o masă de Sfintele Sărbători Pascale. Deodată, peste vocile potolite ale mesenilor, s-a auzit strigătul părintelui Palaga, care fusese coleg la Teologie cu unchiul meu, Nicolae, fratele tatălui meu. Așadar, Părintele strigă: „Să vină, oameni buni, să vină americanii..." Brusc, m-am trezit. Era dimineața la Paris, prima dimineață care nu se uită și liniștea ei era sfâșiată de sirena unei ambulanțe. Înainte de somn, am uitat să spun, am ieșit pe balcon și am văzut pe cerul vânăt, luminat de străzile orașului, o palmă enormă, cu degete negre răsfirate în toate părțile. Ce imagine apocaliptică!... Acum, în prima zi, jurnalistul din mine află că țara latină unde mă aflu se află sub asediul... alegerilor locale. Dar ce am mai aflat e faptul că la aceste alegeri de noi primari și consilieri și-au prezentat candidaturile nu mai puțin de 280 de conaționalii de-ai mei. Bravo lor și succes!...

Am urcat în Turnul Eiffel, săgeata din inima Parisului. Un amănunt: toate niturile — și-i vorba de câteva sute de mii — incorporate în ansamblul construcției sunt de proveniență românească. Deci, când vântul de primăvară bate

dinspre Ocean, Turnul sună ca un tub enorm de orgă și datorită niturilor aduse din Țara Mioriței. Nu-i cazul să fac istoricul Turnului, autorul său, Eiffel, genialul său făuritor, rămânând deja în nemurire. E Buna Vestire astăzi și-i urez Anei Blandiana, de aici din Turn, prin telefon, Sănătate și La Mulți Ani, fiindcă e ziua sa de naștere… „De la Dunăre la Sena / Din Carpați în Pirinei / Ginta nobilă latină / Și-a strâns toți poeții ei", e prima strofă din poemul scris de Vasile Alecsandri, poem cu care a fost medaliat la Concursul organizat la Montpellier, pe la mijlocul secolului al XIX-lea…

Îmbarcați pe o fregată subțire ca o libelulă, împreună cu sute de turiști, cu limbi vorbite ca în Turnul Babel, Sena ne-a condus, dus și întors, pe sub podurile sale, opere de arhitectură și artă, până la acostare. Venise vremea prânzului, iar noi, cei doi gălățeni visători și călători, ne-am înfruptat cu delicatese din bucătăria franceză, recunoscută ca fiind numărul unu mondial.

La ieșirea de pe restaurantul plutitor, vântul bătea cu atâta forță, neștiind de unde vine, rupându-mi umbrela mea folosită întâia oară... Sub Paris mai există un oraș, iluminat ca ziua, străbătut de zeci de trenuri/metrouri, existând o muzică originală, cea a roților, a șinelor și a vocilor care anunță stațiile, iar pașii călătorilor urcă sau coboară în flux continuu pe scări rigide sau rulante. În orașul tentacular de sub capitala Franței, numită orașul luminilor dar și al minunilor, Parisul de sub Paris te poate prinde în vrăjile sale dacă, doamne ferește, nu știi pe ce pârghii și butoane să apeși. Un singur buton te poate scoate la lumina zilei…

Nu se putea să nu vizităm Catedrala Notre Dame de Paris, ce se oglindește în adâncul cerului și în oglinzile Senei. În trupul său făurit de mintea și mâna omului se varsă/revarsă râuri de tineri și vârstnici, și, în același timp, din același trup, revin din gurile sfinte ale Catedralei aceleași râuri umane purtând credința înfloritoare în pace, armonie și înțelegere în lumea întreagă. Ca în fiecare lăcaș de cult, și în Catedrala Notre Dame din Paris au loc slujbe de slăvire închinate lui Iisus și mamei Sale, Maria, având ca fundal muzica bizantină cântată la orgă.

A treia zi la Paris a debutat cu mult soare, cerul fiind plin de norișori albi în formă de pescăruși și lebede, ca și în Delta Dunării. Mi-e cam frică să scriu măcar o pagină despre LUVRU. Cetatea, fiindcă e o cetate în adevăratul sens al cuvântului, este o cetate închisă și, în același timp, deschisă lumii și universului. În memoria mea, Muzeul Luvru este chiar mai mult: o planetă populată cu un alt fel de lume, liniștită și nebună, care vine și se duce în nemurire. Aici, în vastele saloane, unde este expus ochiului un bogat patrimoniu mondial, realizat de numeroase genii de-a lungul mileniilor și veacurilor, de la cavouri și mumiile egiptene până la Leonardo da Vinci și Raffaello, de la... la, un întreg dicționar de nume ale artei și culturii universale. Luvrul însumează, prin grandoarea sa unică, mai multe palate (prin care au hălăduit mulți regi și împărați francezi), prin care te poți pierde spre a te regăsi apoi din nou, într-o altă „pierdere" spirituală…

Dacă „veșnicia s-a născut la sat", cum a scris poetul român Lucian Blaga, nemurirea frumuseții s-a născut și a rodit la Paris. Lângă piatra străzilor, în balcoane și pe terasele care se

țin lanț, admiri nu numai multă iarbă și flori direct din pământ sau în jardiniere, dar vezi și snopi de grâu cu tot cu greutatea boabelor, fără de care nu ar mai fi pâine, adică viață...

După mai multe ore „pierdute" pe străzile, în piețele și grădinile pariziene, iată-ne ajunși în Catedrala Sacré-Cœur de Montmartre, edificiu cunoscut și răscunoscut în întreaga lume, zidită pe cea mai înaltă colină a Parisului. Am intrat cu sfioșenia în „Inima lui Iisus" chiar la începutul liturghiei, cu cuvinte de adorație și slavă pentru fiul Mariei, corul și muzica de orgă asfințind păcatele celor prezenți, sute de pelerini atât din interiorul, cât și din afara Cetății de cult. Profilată pe cea mai înaltă colină a Parisului, după cum spuneam, Sacré-Cœur are, prin măreția sa, calificativul de centru mondial al credinței umane de pretutindeni, fiind un *locus* anume din care se vede, ca în palmă, Totul, ea fiind buricul pământului. Mii și mii de simpli credincioși și vizitatori din fața Catedralei par, metaforic vorbind, zecile de mii de furnici urcând sau coborând mușuroiul lor comun, casa lor sfântă. De altfel, Sacré-Cœur o văzusem mai întâi din Turnul Eiffel, ea fiind, repet, la cea mai mare altitudine a capitalei franceze.

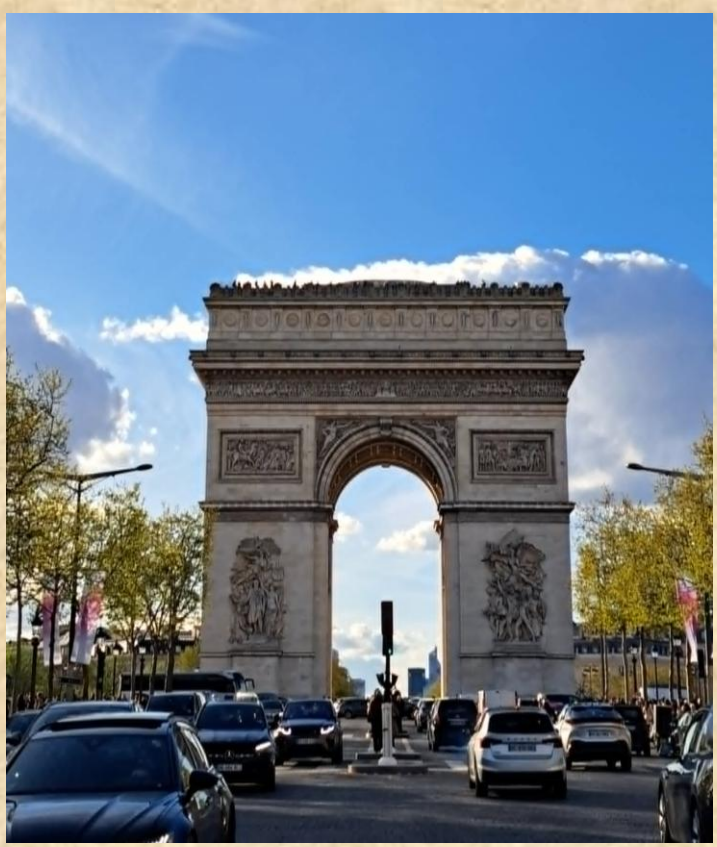

Un răgaz l-a constituit în aceeași zi Le Cimetière du Montparnasse, cu o suprafață de cca. 20 ha, cu spații verzi și arbori (cca. 1.200), mii de cavouri și simple locuri de veci ale unor nume ilustre din întreaga lume: scriitori, plasticieni, muzicieni, oameni politici etc. Ne-am apropiat și am depus un buchet de flori și o piatră în formă de con, adusă din râul Prut, la mormântul sculptorului Constantin Brâncuși, născut în Hobița, România, de la a cărui naștere s-au împlinit, pe 19 februarie a.c., un veac și jumătate. Mai apoi, am mai vizitat și mormintele acoperite cu plăci de marmură cu numele lui Emil Cioran și Eugen Ionescu și ale altor scriitori francezi și străini, printre care menționez: Charles Baudelaire, Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Samuel Beckett, Julio Cortázar, César Vallejo... Din Turnul Eiffel văzusem în depărtare un turn de piatră și cărămidă de culoare neagră. În orașul acoperit parcă de zăpezi nesfârșite, turnul cel negru, care ne-a mirat, nu era altceva decât un bloc cu foarte multe etaje, observat din mijlocul Cimitirului Montparnasse, în care se află birourile funcționarilor ce răspund de acest teritoriu sacru, fizic și spiritual.

Într-altă zi, am fost oaspeții Librăriei Gallimard, cea mai cunoscută fiică a Editurii cu același nume, celebră, de altfel, în întreaga lume. Pășind în librărie, mi-am amintit brusc că, în 1965, un important scriitor român aflat în exil, românul Vintilă Horia, a fost încununat cu Premiul Gallimard pentru romanul „Dumnezeu s-a născut în exil". Știe asta și tânărul librar, care ne mai spune, de asemenea, că în ultimii ani Editura Gallimard a mai publicat și alți scriitori români, printre care se numără Nicolae Breban și Mircea Cărtărescu, în prezent fiind în vogă poetul Bogdan-Alexandru Stănescu, mai puțin cunoscut în România. Ceva-ceva mi se pare, cel puțin mie, că nu prea e în regulă. Se pare că uneori la „glorie" contribuie nu numai talentul, ci și alte „intrări", mai puțin ortodoxe. Asta-i! N-am plecat cu mâna goală, am cumpărat volumul „Cartoville Grand Paris".

Fac o mică paranteză. La plecare, afară plouase binișor; am zărit pe piatra cubică a străzii un melc maroniu dungat cu cercuri albe, târându-se dinspre iarba rourată, suflat de un pui de

vânt, aiurea. Ei bine, l-am luat între două degete și l-am adăpostit lângă tulpina unui castan, la locul unde, probabil, fusese mai înainte. „O faptă bună", îmi zise Bris, cu un zâmbet în două ape.

Se știe că o călătorie, oriunde ar fi, e firesc să provoace și unele aventuri mai plăcute sau mai puțin plăcute. Auzi și vezi, uneori, o ambulanță cu sirenă despicând leagănul parcului în care te odihnești; așadar, nici marile capitale ale lumii nu sunt scutite de neprevăzute întâmplări, câteodată fatale... Când iese soarele din crăpăturile norilor, oamenii zâmbesc pe stradă, mai ales copiii, în autobuze sau pe terasa unor restaurante, mereu pline, terase care se țin lanț…

Degeaba ai fost la Paris dacă n-ai parcurs o seară pe Champs-Élysées. Celebra arteră, care vine și se duce în inima Parisului, trece și prin Arcul de Triumf — simbol al măreției și vitejiei unui popor care, de-a lungul timpului, a fost încercat de mâna neagră a sorții, reușind să răsară în lumina soarelui și a vieții în toată istoria sa multiseculară. Strada aceasta, cu puhoiul de mașini și motociclete, biciclete și alte mașinării pe roți, dar și adevărate cohorte de oameni de toate vârstele, se varsă spre cealaltă arteră vie, Sena, ce leagănă în curgerea ei numeroase ambarcațiuni de toate tonajele. „Dunărea la Galați nu-i pusă la treabă", după cum spunea cineva care lucrase cu timp în urmă pe vasele de pasageri ce coborau și urcau pe marele fluviu până la Tulcea și Sulina, spre Brăila... Gălățenii și turiștii din Moldova în primul rând, dar și din țările europene, nu se pot bucura de transportul și plimbările pe drumul fără pulbere al Dunării. Am închis încă o mică paranteză. Era de atenționare…

Podurile peste Sena sunt adevărate lucrări de arhitectură, de artă, inginerii francezi botezându-le cu nume sonore, de neuitat: Podul Artelor, Podul Austerlitz, Podul Charles de Gaulle ș.a. Ambarcațiunile ușoare de transportat persoane poartă numele unor cunoscuți actori și cântăreți francezi. Spre miezul zilei (a câta, era?), ne-am trezit în Grădina Luxembourg, ce se întinde pe zeci de hectare. De la o masă în aer liber, cu pătrățele de șah, am gustat ceva din rucsacul nostru, hrănind, în același timp, stoluri de porumbei, chiar și rațe domestice. Prin iarba moale ciuguleau nu știu ce semințe o pereche de mierle foarte fudule. Fudule mi se păreau și femeile ce parcă lunecau pe aleile Grădinii, cu buzele atât de roșii încât făceau concurență fâlfâirii macilor ondulând parcelele de pe lângă aleile acoperite cu pietriș…

La o oră programată, ne-am întâlnit la o gură de metrou cu poetul român Florentin Panaghia, cetățean francez de vreo patru decenii. Suntem colegi la Filiala Iași a USR, acolo unde ne-am și cunoscut și împrietenit. În bistro-ul în care am poposit eu, Bris și Florentin, unde, după gustări frugale, am ciocnit un pahar de vin alb foarte bun, am și vorbit despre cultura și arta pariziană, cât și despre ce se mai întâmplă în România. Parisul, ne informează Florentin, găzduiește, de pildă, anual cca. 25 de festivaluri de muzică și balet: Parisul Vară, Parisul Toamnă, Capitala Deschisă, Zilele Rock pe Sena și altele de jazz, Africolor, diverse ateliere ale artiștilor

plastici, majoritatea cu participare internațională. Apropo, am fi vrut să vizităm și Atelierul lui Brâncuși, dar, din păcate, chiar la 150 de ani de la nașterea sa, era în renovare. Centrul Cultural Român și Ambasada noastră la Paris n-au avut niciun cuvânt de spus? Pe cine să întrebăm?...

De la măsuța noastră de lângă fereastră, priveam ca la... teatru cum șiruri ordonate de spectatori se pregăteau să intre la un spectacol într-unul din teatrele din cartierul Montparnasse. Ca un foarte apropiat al lui Nichita Stănescu, prietenul Florentin ne-a povestit întâmplări inedite cu autorul celor „11 Elegii". La plecarea din bistro, sentimental cum am rămas, am sărutat mâna ospătăriței de culoare. Mi-a mulțumit. Florentin i-a dat un bacșiș, iar Bris s-a uitat cam lung la mine fără să spună nimic. Tot acolo i-am luat un interviu lui Florentin pentru Revista „Porto-Franco", pe care o editez de 26 de ani, la Galați.

Mergând spre stația de taxiuri, am trecut prin dreptul unei vitrine unde tronau zeci de pălării de toate formele și culorile. Mi-am adus aminte de povestea adevărată despre scriitorul Marin Preda care, fiind la Paris, s-a preumblat prin fața vitrinei cu pălării mai multe zile, până, în sfârșit, și-a cumpărat una, cu borurile răsucite în sus. Venind acasă, la București, marele scriitor se fălea cu celebra deja pălărie, mai ales la restaurantul Uniunii și la Mogoșoaia.

Și a venit și ultima zi. De la aeroportul Orly, survolam nesfârșitele întinderi de zăpezi ale Alpilor francezi, apoi, după exact 150 de minute, aterizam cu bine pe Aeroportul Henri Coandă. *Au revoir*, Paris! *Bienvenu* la București! Am ajuns în Ithaca noastră, mai bogați în idei și imagini, mai deștepți poate pentru altă dată. Adică, dincolo de altădată. Cine știe? La anul, toate drumurile (se pare) duc la Roma. Așa să fie.

MARTIE 2026
STERIAN VICOL

’Napoi mă cheamă cuibul de născare de MIRCEA DORIN ISTRATE

Scriitorul, poetul și profesorul MIRCEA DORIN ISTRATE este o personalitate marcantă a literaturii românești contemporane, un adevărat pilon al culturii ardelene, având o activitate bogată pe plan cultural și literar.

Domnia sa este membru în Consiliul Director al L.S.R. și Președinte de Onoare al filialei Mureș a Ligii Scriitorilor din România, filiala pe care a înființat-o în anul 2015 și a condus-o până în 2024.

Pentru activitatea sa literară și culturală având peste 4000 de poezii și peste 30 de volume publicate, a primit nenumărate premii, distincții și onoruri dintre care amintim aici câteva: Ordinul ,, DONUM SACRUM UNITATIS” cu CRUCE, din partea Arhiepiscopiei Ortodoxe de Alba Iulia, Distincția,, PRO LIBRO SENATOR ,, de Tg. Mureș din partea Consiliului Județean Mureș, Diploma ,,OPERA OMNIA ,,din partea Ligii Scriitorilor din Romania, titlul de ,,CETĂȚEAN de ONOARE al Culturii,, din partea Trustului de Presă ,, AMBASADOR,, Titlul de ,,APOSTOL AL CULTURII,, din partea L.S.R, Diploma ,,STEJAUL de AUR obținută la ,,Gala Artelor-2025 din Montreal -Canada, Diploma și Trofeul Galei Naționale de Poezie ,,Mihai Eminescu,, -2026 din partea ,,Asociației Naționale a Cavalerilor de Clio

Volumul **„’Napoi mă cheamă cuibul de născare”** al poetului Mircea Dorin Istrate, apărut la Editura Tipomur din Târgu-Mureș, România, în anul 2025, se înscrie în galeria acelor cărți rare, care nu se citesc doar cu ochii și mintea, ci mai ales cu fibra afectivă a sufletului românesc, pentru că această carte deosebită este o întoarcere la izvoare, o revenire la matricea spirituală a satului ardelean, în acel loc de baștină în care ființa își caută rădăcinile, memoria și identitatea.

În această amplă și emoționantă confesiune lirică, poetul transformă nostalgia locurilor natale într-o formă sacră de rugăciune, iar dorul său nealterat și neîntinat de trecerea vremii într-un limbaj ontologic al întoarcerii către sine.

Titlul însuși are rezonanțe profund eminesciene și blagiene. „Cuibul de născare” nu este doar spațiul copilăriei, ci simbolul originar al apartenenței, al începutului sacru. În poezia lui Mircea Dorin Istrate, satul transilvănean nu este un decor rustic, ci un adevărat axis mundi, un centru spiritual al lumii lui interioare. Poetul se întoarce spre acest spațiu *’’În cuibarul cald din satul, ce făcutu-l-am vecie’’* asemenea fiului risipitor care, după experiențele existențiale ale timpului, descoperă că adevărata avere a omului rămâne lumina vetrei sale strămoșești.

Distinsul poet MIRCEA DORIN ISTRATE folosește construcții estetice, uimitoare, calde, profunde cu vibrații înalte numindu-și copilăria și locurile natale*: ’’raiul de miere’’, ’’cuibarul cald’’ , visul nopții înstelate’’, ’’bob de smirnă parfumată în cădelnița uitării’’, ,’’mugur sărutat de roua purității-nlăcrimate’’*

Lirica volumului este străbătută de un profund sentiment al dorului, într-un spațiu fundamental al spiritualității românești pe care Lucian Blaga îl definea drept „spațiul mioritic” al sufletului nostru colectiv. Dorul lui MIRCEA DORIN ISTRATE nu este însă unul pasiv sau elegiac în sens clasic, ci o energie spirituală ce reactivează memoria afectivă a neamului. Poetul nu contemplă trecutul cu sterilă melancolie, ci îl retrăiește, îl reînvie și îl sacralizează prin cuvânt. *”Trece prin visu-mi un car/ Boii au ciucuri în coarne/Scârțâie drumul amar/Vrând înapoi să-l întoarne’’* (Melancolie)

Versurile sale au sonoritatea unei doine ardelene ce-și reflectă ecoul din adâncul timpului. Ele păstrează parfum de fân cosit, de clopot de biserică, de uliță prăfuită și de rugă spusă în șoaptă de mama sau de bătrânii satului. În acest sens, poezia lui Mircea Dorin Istrate se apropie de dimensiunea spirituală cultivată de Lucian Blaga sau de vibrația sacră a versurilor lui Ioan Alexandru, păstrând totodată o autenticitate proprie, recognoscibilă prin tonalitatea sa caldă, confesivă și profund umană. *’Eu cred c-atunci trăit-am în Raiul cel lumesc/Ce seamăn n-are încă în viața-mi sândăcoasă /Nu știu cum e-n acela, de-acolo, din ceresc/Dar cel de-aici îmi fost-a trăire norocoasă»* (Raiul copilariei)

Ceea ce impresionează în mod deosebit în această carte este sinceritatea trăirii. Poetul nu construiește artificii estetizante gratuite, ci lasă emoția să curgă firesc, asemenea unui izvor de munte limpede. Poezia sa respiră adevăr existențial. De aici vine și forța ei de penetrare afectivă. Cititorul nu are senzația că parcurge simple texte poetice, ci că asistă la o liturghie a memoriei, la o recuperare a lumii pierdute într-o epocă dominată de alienare și dezrădăcinare. *’Bunicii nu mai spun povești/Cu fapte mari și voinicești/Nu li-i mai visu-naripat /Li-i gândul trist şi-npovărat’’* (Uitate poveşti)

În plan stilistic, Mircea Dorin Istrate cultivă o poetică a clarității și muzicalității interioare. Lexicul său păstrează inflexiuni arhaice și regionale care conferă autenticitate discursului liric, însă fără a aluneca în folclorism facil. Metafora este limpede, solară, uneori de o tulburătoare simplitate, iar imaginile poetice au amplitudinea unui peisaj transilvănean scăldat în apusuri târzii.*'' Acum pe-aici e-o uliță-nierbată/Cu case-gârbovite, țiglă spartă''*(Cel loc de-ntors acasă)

Dimensiunea filozofică a volumului este subtilă, dar profundă. În fond, întreaga carte este o meditație asupra timpului și asupra condiției omului modern rupt de origini. Poetul pare să sugereze că adevărata dramă contemporană nu este sărăcia materială, ci pierderea rădăcinilor spirituale. Iar „cuibul de născare" este metafora identității salvatoare.

Într-o lume prea grăbită să uite, MIRCEA DORIN ISTRATE reînvață omul să-și asculte memoria sufletului. *''''Lăsați copii dară să cunoască/Ce ne lăsară bunii noștri buni/Să simtă, și cât fi-vor să cinstească/Averea moștenită din străbuni''''* (Îndemn)

Nu întâmplător poetul este numit „Voievodul poeziei ardelene", titulatură sub care este frecvent evocat în exegezele dedicate operei sale. Criticii au remarcat în lirica sa o dimensiune spirituală și identitară aparte, specifică și originală, precum și capacitatea extraordinară de a transforma poezia într-un act de comuniune cu neamul și cu divinitatea.

Volumul **„'Napoi mă cheamă cuibul de născare"** reprezintă, în esență, o carte a reîntoarcerii. Nu doar către sat, către copilărie sau către trecut, ci către acea stare de puritate interioară pe care omul modern o pierde adesea printre neliniștile lumii contemporane. Poezia lui MIRCEA DORIN ISTRATE are meritul rar de a reconcilia cititorul cu valorile fundamentale: credința, familia, rădăcina, limba și neamul.

Această carte nu este doar un volum de versuri, ci o bijuterie literară, un tezaur spiritual al românismului profund. Ea păstrează vie memoria unei lumi care încă respiră prin glasul poeților adevărați. Iar MIRCEA DORIN ISTRATE rămâne, fără îndoială, unul dintre acei poeți cu har de la Dumnezeu, pentru care, cuvântul este destin, mărturisire și rugăciune.

Mihaela CD – Montreal, Canada

Daniel Ernestina - versuri

BREF

Mă nasc,
mă joc,
învăț…
apoi
încurc o miercuri cu o joi,
mă prind că nu-s lăsat să zbor,
vă-njur cu dragoste
și mor.

ROMANȚĂ

Tâlhar lipsit de cutezanță
De ziua Sfântului Anton,
Stau pironit pe un peron
Și-mi flutur ultima speranță

Amân visatul meu viraj
Și simt cum fiece plecare
Încarcă înc-o remușcare
În prea-ncărcatul meu bagaj

Pe gânduri visele-mi înșir
Și-ascult cum tânguie fanfara
Pentru că-n târgul nostru gara
E vis-a-vis de cimitir

Când triste notele se-așternPe piatra rece și murdară
Provizoratul de la gară
Mi s-a părut a fi etern.

Căci n-am văzut în târg batiste
Nu văd plângând iubite-n gări
Și totuși suferim plecări
Ireparabile și triste.

PAGINĂ DINTR-O CARTE DE IMOBIL

Din camera de la parter,
în care sta un cavaler
și garsoniera superioară
în care stă o domnișoară,
s-aud ades' oftaturi,
care,
îmi taie pofta de mâncare
și mă frământă nopți în șir
în care-ncerc să mă inspir
și-ncerc s-ncheg povestea lor
(un răsuflat roman de-amor
dintr-o broșură de scandal
care-i privește personal).

Dar fiind imobilul bizar
în care eu sunt proprietar,
iar ei trăind fiindcă vreau eu
și fiind stupizi de dragul meu,
e într-un fel și treaba mea
și-ar trebui să fac ceva:
să-ncerc s-o sinucid pe ea,
să fac din el un salvator
și să transform povestea lor
(care-i, de fapt, o refulare)
într-un succes de piață,
care,
va întâlni un cavaler
ce locuiește la parter
într-o-ncăpere foarte rece
și-o domnișoară care trece
prin fața ușii lui închise
cu ochii încărcați de vise.

Daniel Ernestina – București, România

CARINA A. IENĂȘEL - versuri

Wood Wide Web

Din miezul pământului până-n miez de-univers, cresc arborii lumii...
Din unul vom face o arcă, din altul un simplu toiag,
ca marea, ieșită din matcă, să lase însemn pe un prag...
Un altul ne va ține de umbră, popas pentru îngeri și om,
să fie-ntâlnirea în tihnă, cu timpul curgând policrom...
Din unul sicriu, iar din altul... o cruce, să țină Iubirea,
din moarte în viață s-ajungem, spre cer să ne fie privirea…

Tata

Tată, în umbra ta am învățat lumina
și port acum seninul tău
ca pe o hartă a drumului meu...

Recviem pentru tatăl meu

Am pornit în căutarea ta.
Calc pe urmele tale, imprimate pe o fâșie de albastru cobalt –
așa-mi apare cerul, dacă privesc, după obicei, prin lentile de suflet;
le-am șters de tristețe cum le-aș fi șters de praf
cu o bucată de viață, ca nu cumva să îmi scape vreo urmă
și să greșesc drumul…

Am pornit în căutarea ta
în „zbor invers”, vorba unui bun prieten,
simt pe obraz și în șuvițele de păr aerul pe care l-ai respirat,
sărutul pe care mi l-ai dat ca pe o pecete a sângelui,
albastru și el precum cerul meu:
când albastru regal, când albastru lavandă…

Am pornit în căutarea ta,
trecând pe la porțile de lemn ale tatălui tău,
ale bunicului tău, ale străbunicului tău…
curând... voi ajunge la Porțile Soarelui
și voi rămâne acolo, ca la un capăt de lume,
fiindu-te…
așteptându-te…

Psalm

Din caruselul ce se-nvârte fără oprire, fără rost,
alunec, fără să se știe, în iarba cerului frumos
și mă sustrag încet din lume, să caut tihnă și-adăpost
în liniștea unei duminici în care totu-i luminos.

Nu vreau decât s-aud cum cântă, departe,
într-un colț de rai,
un cor de îngeri, ce-nveșmântă durerea în ison și-n grai
neînțeles decât de suflet, dar cât de bine priceput,
că aș putea să mă încumet s-o iau din nou de la-nceput...

Din caruselul ce se-nvârte fără oprire, fără rost,
alunec, fără să se știe, în iarba cerului frumos
și mă sustrag încet din lume, să caut tihnă și-adăpost
în liniștea unei duminici în care totu-i luminos.

Poem cu șoimi 1

Deasupra noastră șoimii împletesc
plase de visuri și de nostalgie...
Ca să ne prindă-n ele, ne pândesc
o zi, o lună, chiar o veșnicie...

Nu, nu putem scăpa de năzuințe:
știu șoimii noștri, știu atât de bine
și ne-nfășoară-n firul ivoriu
al visului care orice obține...

Privește! Cât albastru ne cuprinde
ca într-o hain-a vremii de-nceput!
Și parcă timpul vrea să se perinde
pe drumul nostru, uneori pierdut...

Spre Nord, mereu! Busola ne arată
pe unde să o luăm, pe unde nu...
Privește, șoimii, cu răbdare,-așteaptă,
poate plutind prin zare, poate nu...

Poem cu șoimi 2

Precum o ploaie-n plin albastru, ori ca o pleoapă închizând
vederea-n noapte și în ceață cândva, demult,
ori prea curând...

Ca o scânteie pe-o aripă, ori ca o flamă pe obraz,
lâsând în urma lor o rană atipică, mai mult turcoaz,
în care-amprenta suferinței rămâne veșnică pe chip –
mister nedezlegat vreodată, dar transformat în prototip,
ca să ne fie la-ndemână iluzia zborului astral,
pe care șoimii îl visează în nopțile cu iz polar...

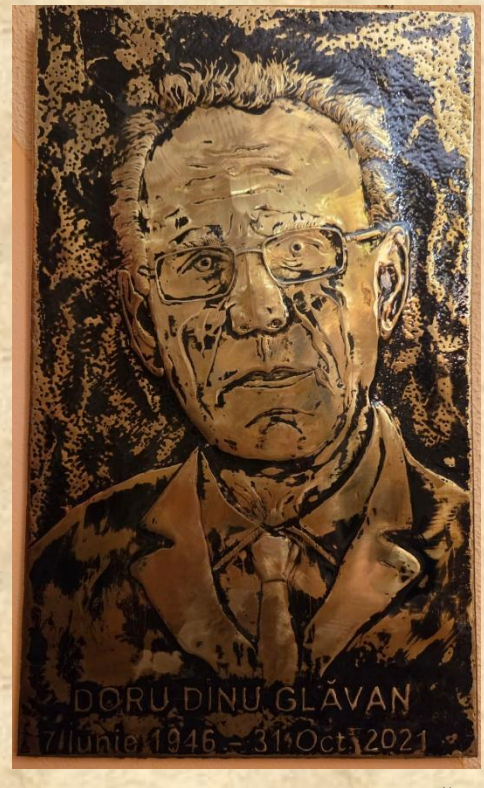
Precum plutirea nesfârșită în veri la fel de nesfârșite,
deasupra pajiștilor lumii, pline de gânduri și cuvinte –
perene flori de câmp, de munte, sălbatice și preafrumoase,
ca niște visuri alungate din plină zi în plină noapte…

Așa îi văd, trecând prin zare, albastre puncte de suspensie,
căzute din poemul vieții în proze scurte, ample, dense.
Îi văd plonjând pe foaia albă a cerului de la Gustar,
scriind cu pene despre rostul vreunui dor elementar…

Carina Ienășel – Arad, România

Sunt oameni care nu pleacă niciodată cu adevărat

Au trecut ani de când Doru Dinu Glăvan a părăsit această lume, dar sunt momente în care numele său revine firesc în conversații, în amintiri și în sufletele celor care l-au cunoscut. Este semnul cel mai clar că un om a lăsat ceva valoros în urma sa.

Nu obișnuiesc să scriu articole comemorative și nici nu fac parte dintre cei care își construiesc prestigiul din fotografii alături de personalități. Întotdeauna am considerat că adevărata valoare a unei întâlniri rămâne în ceea ce ai învățat de la acel om, nu în imaginea pe care o poți afișa mai târziu.

Totuși, despre Doru Dinu Glăvan simt nevoia să scriu.

Pentru noi, Daniela și Constantin Gumann, nu a fost doar președintele Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. A fost un om care știa să ofere respect. Un om care înțelegea că în spatele fiecărui articol, fiecărei cărți și fiecărui jurnalist există muncă, pasiune și sacrificii pe care publicul nu le vede întotdeauna.

L-am întâlnit într-o perioadă în care jurnalismul românesc avea nevoie de oameni capabili să unească, nu să dezbine. Iar Doru Dinu Glăvan avea acest dar rar. Nu vorbea de sus, nu căuta să impresioneze prin funcție și nu își construia autoritatea prin distanță. Autoritatea sa venea din experiență, din caracter și din respectul pe care îl inspira în mod natural.

Au rămas diplomele primite de la domnia sa. Le privim astăzi cu emoție și cu recunoștință. Pentru unii pot fi simple documente înrămate. Pentru noi sunt amintiri. Sunt mărturii ale unor întâlniri și ale unei perioade în care am avut bucuria să fim apreciați de un om pe care l-am respectat profund. Trăim într-o epocă în care uitarea vine repede. Oamenii sunt înlocuiți de alte știri, alte subiecte, alte preocupări. Cu atât mai mult mă bucur când văd că există încă persoane care îi pomenesc numele cu respect și afecțiune. Înseamnă că memoria lui nu s-a stins și că ceea ce a construit continuă să existe.

Nu îl evocăm astăzi din nostalgie și nici din dorința de a privi în trecut. O facem pentru că bunul-simț ne obligă să nu uităm oamenii care au avut un rol important în viața noastră profesională și umană. Noi nu îl vom uita niciodată.

Iar cât timp vor exista oameni care îi vor rosti numele cu respect, Doru Dinu Glăvan va continua să fie prezent printre noi, prin amintire, prin exemplu și prin ceea ce a lăsat în sufletele celor care au avut șansa să-l cunoască.

Constantin Gumann – Galați, România

COMUNICAT

Programul „Taberele ARC" 2026 destinat copiilor, elevilor, studenților și tinerilor români din afara granițelor țării

Vă informăm că Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (DRP) organizează, în perioada 30 iunie – 1 septembrie 2026, cea de-a XVII-a ediție a Programului de Tabere ARC destinat românilor de pretutindeni.

Programul se va desfășura pe parcursul verii, în serii de câte 7 nopți și 8 zile, de marți până marți, și va include activități culturale, educative și recreative, ateliere interactive de dansuri populare, pictură cu tematică etnografică și meșteșuguri tradiționale, seri tematice, excursii la obiective istorice, naturale și culturale, precum și activități sportive și de socializare. Participanții vor avea oportunitatea de a interacționa și de a crea legături cu tineri români din comunitățile românești din întreaga lume.

Calendarul seriilor este următorul:

Seria 1 – 30.06.2026–07.07.2026;
Seria 2 – 07.07.2026–14.07.2026;
Seria 3 – 14.07.2026–21.07.2026;
Seria 4 – 21.07.2026–28.07.2026;
Seria 5 – 28.07.2026–04.08.2026;
Seria 6 – 04.08.2026–11.08.2026;
Seria 7 – 11.08.2026–18.08.2026;
Seria 8 – 18.08.2026–25.08.2026;
Seria 9 – 25.08.2026–01.09.2026.

Participarea la Taberele ARC 2026 este permisă o singură dată. Pot participa persoane care au calitatea de români de pretutindeni, conform Legii nr. 299/2007.

Responsabilul de grup trebuie să aibă vârsta minimă de 25 de ani, iar participanții pot fi elevi cu vârste între 8 și 18 ani, studenți sau tineri, conform legislației în vigoare. De asemenea, este necesar ca participanții să dețină cunoștințe de limba română care să permită comunicarea și participarea la activitățile programului.

- *Fiecare grup va fi format din 9 elevi/tineri și un însoțitor adult;*
- *Pentru fiecare grup, însoțitorul adult își asumă întreaga responsabilitate pe toată perioada taberei pentru minorii participanți;*
- *Cheltuielile privind cazarea, masa, activitățile din tabără, excursiile vor fi asigurate de către organizatori;*
- *Participanții din diaspora și comunitățile istorice care nu au graniță comună României își vor asigura transportul tur–retur până în România, din surse proprii. Contravaloarea*

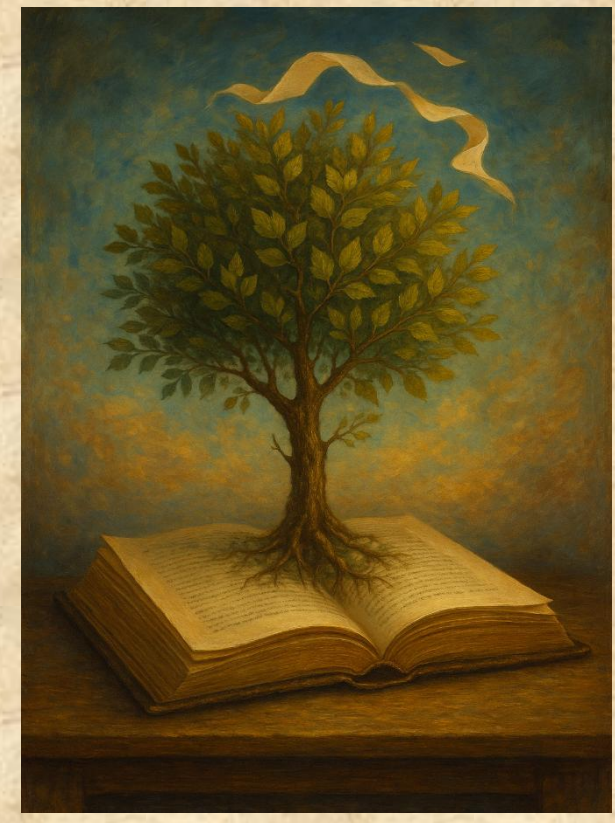
biletului poate fi decontată de DRP, în limita maximă a 600 lei/persoană participantă la Taberele ARC 2026, pentru transportul efectuat cu avionul, autocarul, tren sau microbuzul, în condițiile stabilite de organizator, iar pentru închirieri de autocar decontarea se va face in limita a 600 lei/persoană participantă la Taberele ARC 2026. Transportul de la București către unitățile de cazare și retur va fi asigurat cu autocare puse la dispoziție de DRP;

- *Detaliile privind locul, data şi ora la care vor fi preluate grupurile, precum şi orice alte informaţii legate de mijloacele de transport vor fi transmise în timp util.*

Informațiile privind condițiile de eligibilitate, obligațiile participanților, documentele necesare înscrierii și decontării transportului sunt disponibile la: https://dprp.gov.ro/ro/tabere-arc/taberele-arc-2026-se-pregatesc-de-start/

Deschiderea oficială a înscrierilor va avea loc în perioada următoare, cel târziu până la data de 12 iunie 2026.

Pentru facilitarea procesului de înscriere și eficientizarea comunicării cu comunitățile românești din afara granițelor, DRP va pune la dispoziție o aplicație dedicată, care va include informații privind locațiile taberelor, programul fiecărei serii și meniurile aferente. Detaliile privind accesarea aplicației vor fi publicate ulterior pe site-ul DRP.

Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (DRP)

FLORICA R. CÂNDEA - versuri

Desfătări

Totuși
va sosi și Timpul
acela
smuls ca o pană
din aripa de sălbatică pasăre
hoinare secunde mi se vor cuibări
pe glezna fustei
ca pe o fragedă punte
mă voi trezi
cu o pecete pe frunte
aur
smirnă
și tămâie
nuci
bilete de intrare
cu ieșiri
pe tocuri
îmi vor demola și ultima poveste în care aș
mai crede
dar
nu
nu am să-i cer tavanului
să scoboare o scândură
pe post de cuib
să mă pot cumpăra dintr-un acoperiș
și să-mi fac cuib
propriul
drum
coronițe
pomișori
steluțe și sticluțe

atât încât hambarul meu
să fie sătul de pofte
dorinți pe la rădăcini…

Monorime cu pretexte

S-a întâmplat
În sinea mea o noapte
Și au picurat
Ades
Din nori sălbateci Lucind în dalba-mi lună
Miresme, ametisturi Licăriri de șoapte.
Degeaba:
Din strafund de inimi Bate arar un ceas.
Tu să nu pleci și
Să te pleci
În taină, un rug aprins Străluce pe la capăt
De poteci, apoi
Ne-om duce la culcare Pe o văduvită de
păcate Mare, c-un tremur semn în mână
Și pe flutur de batistă În colțuri
Asudate.

Înmiruiri

Sunt așa
pe alt mal
între fructe
flori
și arbori
iar când dorm
mă scufund în saltele de sâmburi
pentru noi
orice răsărit e o altă
poveste
cu sori
luni
și capete de sfori
răsfirate pe licheni de pomi
aud
un zumzet de albine

care își scutură blana mierii
peste trup de stup
vino să coacem fragezi
îngânări de vise
din grădina lui Altădată
iar din aerul nopții

să ne facem proaspăt divan
de răcoare
sau mai bine
să plutim pe ace
vindecând obol de stufăriș
pe bărci
de trecere la mal

Cireșar din florar

Când am mușat din mărul
mâinii tale
iubite
mi se părea că din Cer
coboară dimineți
cu fericiri
și fugeam de tine ca de
prăpăd
din văzduh
albastre stele ca niște fecioare
mă pluteau la glezne
culori din culori pudrau noaptea
cu surâsuri
doar eu
cu tine
mă așezam la pământ
să alung teama de timp

Infuzii

În ascunziș
de miresme castanii
mă dau în custodia greierilor
și
mă scald în veredea iarbă
invadată
de
tine
iubite
știi
tu
locuiești
pururi în mine
și
mă picur
din tămâia
cu sonor de dincolo
de lume mă spinteci
cu argintul genelor
și
mă luminezi cu
argintul
unui ochi plâns
la strâns
de pomeni
poeme tandre zbor din brațe
e tot noapte
iubite

Desfătări

Mi-am spălat mâinile
de podoaba dintre cuvinte
Știi
nu te minte virusul
vinovat ascuns dintre
pustietatea limbii
nevorbite dintre noi

Știi
ne vor fi înțelepte
respirațiile
și ne vom deveni
robi
ai unei liniști
depline
senine
precum orbite
ne vor călători
înspre un Rai
negustat cu gust de negre
coacăze

FLORICA R. CÂNDEA ***Arad, România***

Mihai Eminescu și gândirea lui aforistică

Cine este Mihai Eminescu

de prof. Constantin Oancă

„Eminescu este sfântul prea curat al versului românesc” (Tudor Aghezi);

„Eminescu este propria sa operă, iar faptul că a și existat ca om este ceva aproape în plus” (Nichita Stănescu);

Eminescu este celălalt nume al patriei noastre – o spune poetic Marin Sorescu în poemul „Trebuiau să poarte un nume”.

„Multe poezii de la Eminescu au o frumusețe nepământească, par a fi scrise de un zeu” (Alex Ștefănescu).

Mihai Eminescu este conștiința dintâi a neamului său. Atent la tot și la toate, vorba lui Marin Sorescu, el a învățat să fie veșnic, de aici și viziunea lui asupra originii lumilor (precum aceea a bătrânului dascăl din Scrisoarea I), cum din punctul originar, de dincolo de timp, „colonii de lumi pierdute/ vin din sure văi de haos pe cărări necunoscute”. Și-apoi retrăgându-se din generalizările sale precum îngerul ce-și strânge aripile și se așează gânditor pe o lespede, a putut obține strălucirile diamantine ale atâtor și atâtor cuvinte împrăștiate mai ales în opera sa literară (versuri și metafore cu încărcătură profetică), dar și în cea politică, în publicațiile vremii, ori în manuscrise sau din mărturii ale contemporanilor. Restrângerea la un moment dat a gândirii sale într-un singur cuvânt este expresia urmării unei chemări de sus, la a se întoarce la origini, la Cuvântul care a fost la început. Și aici cercul se închide.

Temele vizate ca potențiale surse de inspirație sunt extrem de variate: arta, bătrânețea, binele, caracterul, civilizația, cugetarea, cultura, dreptatea, educația, eternitata, existența, femeia, geniul, gândirea, înțelepciunea, istoria, iubirea, libertatea, limba, lumea, moartea, munca, natura, omul, patria și patriotismul, poezia, poporul, răul, religia, societatea ș. a. În cele ce urmează ne vom opri asupra unora dintre cuvintele rare ale marelui poet, iar spre final rezervându-ne plăcerea de-a savura mostre aforistice din poemele sale, nu numai filosofice.

Exprimări aforistice variate

Între caracter şi inteligenţă n-ar trebui să existe alegere... Inteligenţe se găsesc adese — caractere foarte rare.

Nu există o civilizaţie umană generală, accesibilă tuturor oamenilor în acelaşi grad şi în acelaşi chip, ci fiecare popor îşi are civilizaţia sa proprie, deşi în ea intră o mulţime de elemente, comune şi altor popoare.

Aceasta e adevărata corupţie: tendenţa de a cîştigă lesne şi fără muncă, tendenţa de a se gira în om mare fără merit, aceasta e corupţia adevărată; ale cărei urmări sunt ura şi invidia contra oricărui merit adevărat şi cocoţarea nulităţilor în acele locuri, la care numai o înaltă inteligenţă sau un caracter extraordinar au dreptul.

Adevăr, aur? — După aur aleargă toţi, de adevăr fug toţi.

Adevărul e stăpînul nostru, nu noi stăpînim adevărul.

Bătrîneţea este o moarte înceată.

BEETHOVEN - adânc ca marea, puternic ca furtuna.

Orice cugetare generoasă, orice descoperire mare purcede de la inimă şi apelează la inimă.

Fără îndoială, sărăcia e un izvor de rele fizice şi morale, dar e tot atît de adevărat că relele morale sunt la rîndul lor cauze aie decadenţei economice.

Cu cît o populaţie se-nmulţeşte, cu atîta se civilizează mai mult, şi cu cît înaintează în cultură, cu atît exigenţele ei devin mai mari, cu atîta devine mai simţitoare pentru lipsuri şi pentru trebuinţe care pentru un om primitiv sunt mai mult un lux.

Dreptul e adevăr — virtutea e adevăr, nu cel relativ; care constată cum este, ci cel absolut, care este. Adevăr, drept, virtute, toate trei sunt aşa de gemene încît ai crede că-s una.

Fiecăruia-i dat de Dumnezeu măsura de minte, pe care a fost s-o aibă. Educaţia poate să dezvolte puterile minţii existente, nu poate pune însă ceea ce nu-i.

Un om bine educat, cu inimă, caracter şi moravuri bune, poate să fie cu un cerc restrîns de cunoştinţe, pe cînd, din contra, cultura, cunoştinţele cele mai vaste, pot să fie cuprinse de un om fără caracter, imoral, fără inimă.

A aştepta să culegi altceva dintr-un pămînt decît ceea ce a fost semănat în el, ar fi o copilărie.

Educaţia e cultura caracterului, cultura e educaţia minţii.

În pieire şi renaştere este eternitatea. (Avatarii faraonului Tlâ).

Ceea ce este posibil aici, este sigur în veşnicie.

Trupul fără suflet nu are existenţă, lumea fără eu nu are existenţă.

Unul e în toţi, tot astfel precum una e în toate.

Cine ştie de este mai bine a fi sau a nu fi... dar ştie oricine că ceea ce nu e nu simte dureri Şi multe dureri-s, puţine plăceri (Mortua est).

O gîndire este un act, un cutremur al nervilor. Cu cât nervii se cutremură mai bine, mai liber, cu atât cugetarea este mai clară.

Pe secături nu se supără omul cuminte, pentru că n-are pe ce şi la ce (Aur, mărire şi amor).

Nebunii lui Shakespeare sunt adevăraţi înţelepţi.

A nu iubi nu-i nimica — a nu putea iubi e grozav (Geniu pustiu).

Introducînd legile cele mai frumoase şi mai perfecte într-o ţară cu care nu se potrivesc, duci societatea de rîpă, oricît de curat ţi-ar fi cugetul şi de bună inima.

Glasul lumii, glasul mării, se-mpreună-n infinit (Memento mori).

Demult ale lumii vorbe eu nu le mai ascult, Nimic e pentru mine, ce pentru ea e mult (Mureşanu).

Şi bătrîna moarte toarce Gîndul ei în nefinit: Zilele din vine-ţi stoarce Şi cînd capu-ţi se întoarce, Bagi de seamă c-ai trăit (Printre stînci de piatră seacă).

Moralitatea e pentru suflete identică cu sănătatea pentru trup.

Naţionalismul este un semn rău la un popor. (Mss. 2264, f. 398); (Timpul, 1880, 31 iulie).

Sămînţa din care a răsărit acest popor e nobilă, şi poporul nu va pieri decît atunci cînd românii vor uita nobleţea seminţiei lor.

Sufletul omului e ca un val — sufletul unei naţiuni ca un ocean.

Menirea vieţei tale este să te cauţi pe tine însuţi. Sau „Nosce te ipsum!”.

Oamenii se împart în două: unii caută şi nu găsesc, alţii găsesc şi nu-s mulţumiţi.

Am înţeles că un om poate avea totul, neavînd nimic, şi nimic avînd totul.

Un om înţelept cunoaşte pe nerod, căci nerod a fost fiecare-n viaţă-i; dar un nerod nu cunoaşte pe-un înţelept, căci n-a fost niciodată înţelept.

Oamenii nu se deosebesc atît prin ceea ce zic, cît prin ceea ce fac.

Valoarea întregii activităţi omeneşti nu atîrnă de la ceea ce face omul, ci de cum o face.

În om e un şir nesfîrşit de oameni (Sărmanul Dionis).

Omul ca iarba, zilele lui ca floarea cîmpului.

Este ascuns în fiecare secol din viaţa unui popor complexul de cugetări, care formează idealul lui, cum în sîmburele de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg.

Prietenia e o transformare a iubirii; ea nu depinde de sex, de aceea e mai pură.

Echilibrul în stat e ca sănătatea în corp.

Fără îndoială există talente individuale, dar ele trebuie să intre cu rădăcinile în pămîntul, în modul de a fi al popoarelor lor, pentru a pro duce ceva permanent.

Trecutul—marmură, prezentul—Dumnezeu, viitorul—umbră.

Viaţa-i cuibul morţii — moartea sămînţa vieţei nouă (Mira).

Constantin Oancă – Tecuci, România

Lucian Blaga – omul și opera –

în oglinda exilului românesc anticomunist19

Argument

Rolul asumat de către scriitorii din exil (îndeosebi în prima perioadă, cea de după război) a fost mai cu deosebire acela de a încerca, prin toate mijloacele (scrisului!), să contracareze „umbrele stalinismului cultural" instalat în ţară, ducând o adevărată *politică culturală* împotriva „politizării literaturii", împotriva „degradării programatice." (v. *Destin,* nr. 24-25/ 1972)
În preocupările intelectualilor exilați a stat astfel permanent cultura în care se formaseră, încercând, în diverse feluri, să o continue ori să o valorifice.
Printre scriitorii români care le-au fost și le-au rămas „sprijinul" de adevărată cultură, precum și de românitate, alături de Eminescu, Caragiale, Ion Barbu etc., un loc important, deopotrivă ca atitudine și, desigur, mai ales ca valoare a operei, a fost **Lucian Blaga**, cel care nu s-a „turcit" (în terminologia lui Virgil Ierunca), cel care reprezenta „vocea poetului care a cinstit pe om și a omului care a consacrat un poet", concluzia lui Ierunca venind într-un grad major: „Corespondență de înălțimi".
Prin revistele literare, prin studiile publicate în volume ori prin conferințe organizate în diferite țări unde își găsiseră adăpost, scriitorii români din exil au văzut și promovat personalitatea poetului și filosofului Lucian Blaga drept unul dintre principalele repere la care se raportau.
Ceea ce ne interesează în cazul de față sunt relatări mai puțin cunoscute (referitoare la L. Blaga), având în vedere că au apărut în reviste ori volume publicate în exil, deci prohibite în țară în timpul comunismului, încă nefăcute publice nici astăzi pe de-a-ntregul.

1. **Lucian Blaga: *„Omul* care a consacrat un poet"**

Pe o stradă însorită, toamna, la Sibiu,
Înmănușat, pălărie occidentală,
Ac la cravată şi o tăcere ca un poem în ochi,
Ultimul mare poet al Ţării
îmi spunea la revedere.
Ștefan Baciu

Personalitatea Omului Lucian Blaga a stârnit admirație deplină, iar cei care l-au cunoscut direct – prieteni, colegi, foști studenți – l-au evocat adesea, fie în articole sau studii mai ample, fie chiar în formă lirică, așa cum reiese din fragmentul poeziei „Elegie pentru Lucian Blaga" ales drept moto.
Dacă ar fi să evidențiem trăsătura principală care se poate deduce din toate aceste amintiri referitoare la dimensiunea umană în perioada cât a trăit Poetul sub regimul comunist, aceasta ar fi neacceptarea sistemului și, drept consecință, neimplicarea în viața social-politică. Astfel, Blaga

[19] Textul face parte dintr-un studiu mai amplu dedicat poeților Arghezi, Blaga, Bacovia, Barbu, văzuți din perspectiva scriitorilor din exil.

a avut, cum se știe, o atitudine care poate (și se cuvine a fi) pusă în contrast cu alți importanți scriitori ai vremii – Călinescu, Sadoveanu, Beniuc ș.a., care, în acea vreme, cum spunea Monica Lovinescu, „înfloresc" sau „mai mult: supralicitează." (v. Monica Lovinescu, „Vocația denunțului la Beniuc", în *Revista Scriitorilor Români*, nr. 3**/** 1964). De aceea, în cazul lui Blaga, este evidențiată permanent, de către scriitorii din exil, acea „tăcere demnă și exemplară". (V. Ierunca, *Dimpotrivă*, Humanitas, 1994).

Trăind într-o lume a libertății cuvântului, având avantajul privirii de departe, cu o perspectivă generală asupra situației din țară, scriitorii din exil admirau așadar verticalitatea lui Blaga.

Frumusețea morală a omului, distincția conferită de cultura enciclopedică, visător și enigmatic, cu o alură fizică ușor de reținut – toate acestea și multe altele ne-au fost transmise peste ani de cel care i-a fost asistent, Zevedei Barbu, el însuși ajuns profesor în universități britanice și apoi în Brazilia. Dar iată portretul pe care îl creionase acesta (în 1962, în revista madrilenă, *Destin*, publicată de George Uscătescu): „a avut darul rar de a se manifesta esențial în modurile vieţii zilnice, în gesturi, în priviri, în mers, în ţinută. Mi-a rămas adânc săpată în minte impresia primei întâlniri, acum 26 ani, în Cluj, la Hotelul Astoria. Văd şi acum un corp lungăreţ şi mlădios, ţinut strâns în chingile vieţii interioare întocmai ca un sfânt din tablourile lui El Greco. Fața însă aparținea unei alte lumi plastice care îmi amintea de spiritualitatea iscoditoare a lui Da Vinci; fața era dominată de un zâmbet *luciferic*, în care se oglindea întreaga structură paradoxală a personalităţii lui Lucian Blaga, o personalitate în care se combinau extremele naivității cu acele ale profunzimii, extremele copilărescului cu acele ale gravității, un iubitor şi în același timp un vânător de mistere. Aceeaşi imagine se desprindea din toate manifestările lui Lucian Blaga, fie ca profesor în sălile de cursuri ale Universității din Cluj, fie ca simplu cetățean plimbându-se tăcut pe străzile Sibiului, sau relaxând pe terasa Bulevardului cu privirea pironită pe munţii de-a pururea albi ai Făgăraşului."

Mai mult. Cel care a locuit în refugiul de la Sibiu în aceeași cameră cu poetul, ne spune că acesta nu era nici pe departe „mut", ci, „dimpotrivă, vorbea mereu, vorbea din ochi. Sufletul şi personalitatea lui erau într-o continuă desfăşurare". Fostul asistent îi admira și „volumul uriaş al cunoştinţelor sale în toate domeniile culturale, în artă, filosofie, religie, ştiinţă, antropologie". În plus, îi sunt amintite *modestia, generozitatea*, „atitudinea înţelegătoare față de toate manifestările umane", omul Blaga „nefiind capabil de ură", deoarece era „exemplu de toleranţă şi flexibilitate morală, intelectuală şi politică". Iar drept răspuns acelora care – poate – l-ar fi implicat ori acuzat de afiliere la doctrina regimului din țară, Zevedei Barbu insistă pe caracterul celui ce nu dorea altceva decât libertatea de exprimare, libertatea spiritului: „Blaga a avut o singură opiniune politică bine articulată: ura şi se temea de orice instituție şi regim care împiedicau libera manifestare a spiritului."

Și tocmai de aceea, trăind ultima parte a vieții într-un regim totalitar, „Lucian Blaga a murit sufocat".

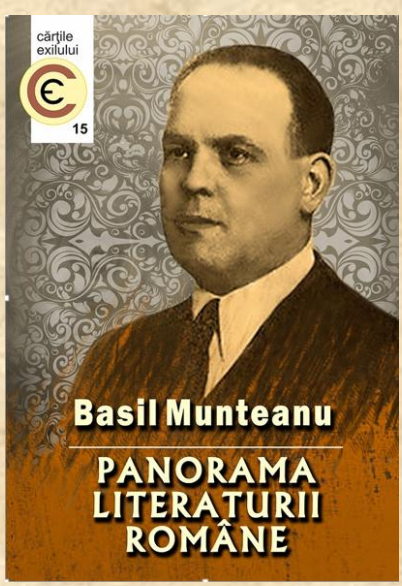
Din exil, confrații săi îi urmăreau viața și îi admirau atât statura morală, demnitatea, cât și opera.

2. **Lucian Blaga și „dreptul de cetățenie în filozofia contemporană"**

Prezentarea și analiza lucrărilor de filosofie, de filosofie a culturii scrise de Blaga, prezentarea *sistemului* său *filosofic*, original pentru cultura română, dar și *„în cea mai bună tradiție occidentală"*, după cum afirmase Zevedei Barbu, a stat în atenția multor scriitori din exil, dacă ar fi să-i amintim doar pe Vintilă Horia, Constantin Amăriuței, Octavian Vuia, Virgil Ierunca, Nicu Caranica ori Basil Munteanu.

Dintre aceștia, ne vom opri mai întâi la Octavian Vuia, fostul student al lui Heidegger, acesta scoțând în evidență (cu referire la cele trei *Trilogii* blagiene) „dimensiunea la care a ajuns cugetarea românească prin acest sistem filosofic care are loc în epoca numită de Heidegger *a*

împlinirii metafizicii tradiționale ce stă la baza întregii gândiri filozofice de până acum." Vuia evidențiază totodată că „esențiala contribuție a lui Blaga la dezvoltarea cugetării românești are loc pe tărâmul filosofiei culturii", unde el „descoperă sistemul ascuns, care, prin transformările prin care trece, explică „matricea" fiecărei culturi și geneza creațiilor spirituale populare sau individuale. Pentru aceasta el coboară în străfundurile sufletului românesc care se simte la el acasă în acel spațiu mioritic al plaiului omniprezent, al acelui „paideuma" de care vorbește Leo Frobenius într-o carte cu același titlu." (v. „Dimensiunile cugetării românești", München, 1982)
Amintind „predecesorii" – „gânditori de dimensiune europeană", începând cu Cantemir, C. Amăriuței va sublinia dintru început că „spre deosebire" de aceștia „nativul din Lancrăm a realizat o operă filozofică bine sistematizată." (v. L. Blaga, metafizician al sacrului românesc", *Revista Scriitorilor Români,* nr. 25/ 1988)
Și pentru Vintilă Horia, Blaga a fost „primul" care a realizat „o construcție sistematică a teoriilor sale", reușind astfel „intrarea filozofiei românești într-un domeniu doar în treacăt atins, dar niciodată explicat." În studiul său dedicat lui Blaga (capitolele II și IV din *Introduction dans l'Histoire de la philosophie roumaine moderne /Introducere în Istoria filosofiei românești moderne;* prefață de C. Amăriuței, versiunea românească a textului francez, Ed. „Jurnalul literar", 1999), Vintilă Horia se referă de asemenea la „sistemul filozofiei culturii, elaborat de Blaga pe datele metafizicii sale", subliniind că „*Trilogia culturii* ajunge, stabilind un strâns raport între *stil* și *inconștient* la o interesantă exegeză a fenomenului cultural, în general, și a culturii române, în particular."
Vintilă Horia atrage de asemenea atenția că Blaga a fost și „primul care a formulat o definiție a satului românesc și a stilului său caracteristic", amintind și de discursul său – atipic – la intrarea în Academia Română – „Elogiul satului românesc". Și astfel, va arăta cel ce s-a numit pe sine „un țăran de la Dunăre", „cu Blaga intrăm în explicarea mitului, în explicarea *satului-idee centrul al lumii,* viziune pe care Mircea Eliade o va încadra mai târziu în sistemul său de filozofie a religiei și a istoriei."
Și pentru Basil Munteanu, ziua de **5 iunie 1937, când Blaga „a făcut, în chip de discurs de recepție, *Elogiul satului românesc", /…/* marchează o dată în viața spirituală a țării. Nu se mai vorbește de satul sentimental și pitoresc de odinioară, ci de un sat magic, cufundat în mit, suspendat în infinit, înfrățit cu Cosmosul și navigând în eternitate." (v.** *Panorama literaturii române,* 1938, versiune în limba română Ed. R.D. Shelden Enteprise, în colab. cu ed. Crater, 1996, trad. din franceză: Vlad Alexandrescu; ediția a II-a Ed. Aius, 2023)
Cele câteva exemple sunt suficiente, credem, pentru a se înțelege că și pentru scriitorii și cercetătorii aflați în exil Lucian Blaga era și a rămas „cel dintâi și mare filozof român".

3. Lucian Blaga – ***„poet al misterului cosmic"***

„Orice poem de Blaga se situează la hotarele dintre transcendent și sensibil." **Basil Munteanu**

Pentru același Basil Munteanu, în „Panorama" sa asupra literaturii noastre, în cazul lui Blaga **„metafizicianul se dublează cu un poet însuflețit de aceeași pasiune de a cunoaște și slujit de aceeași tehnică de vizionar în stare de extaz lucid și în căutarea unor adevăruri superioare ordinii logice; a unor adevăruri de echivalență, capabile de a contura incognoscibilul printr-o rețea de mituri ce-i dezvăluie, dacă nu substanța, măcar configurația."**

Cel care i-a urmărit de la Paris evoluția literară, traducându-i poezia sau publicând articole în reviste străine (v., de ex., revista „Europe centrale" de la Praga, 5 octombrie, 9 și 30 noiembrie 1935), Basil Munteanu va arăta că *Poemele luminii* au apărut într-o perioadă „de derută literară" fiind un triumf, deoarece „se numără printre evenimentele memorabile ale tinerei literaturi române. De atunci, cu fiecare nou volum, gândirea sa poetică câștigă în adâncime și în gravitate, pe măsură ce se despoaie de orice podoabă inutilă, de orice strălucire exterioară." Analizând meticulos, poem cu poem, vers cu vers, structura prozodică din primul volum, un alt scriitor din exil, Nicu Caranica, va ajunge la concluzia că „adevărata noutate a acestor poeme în raport cu epoca lor va trebui căutată mai degrabă în tot ceea ce constituie conținutul lor poetic decât în prozodie." (v. „Cât sunt de libere primele versuri ale lui Lucian Blaga", în *Destin*, nr. 17-18/ 1968)

Putem afirma așadar că poezia publicată de Lucian Blaga de-a lungul timpului a stat permanent și în atenția exilaților, de la traducerea acesteia până la analiza prozodiei, trecând, desigur, prin reliefarea filonului poetic original.

Concluzii

Fie și din cele câteva exemple pe care le-am citat mai sus și se poate constata cu ușurință că pentru scriitorii români din exilul românesc anticomunist, Lucian Blaga – omul, scriitorul și filosoful – a continuat să rămână drept un reper moral, dar mai cu deosebire un reper cultural la care se raportau permanent.

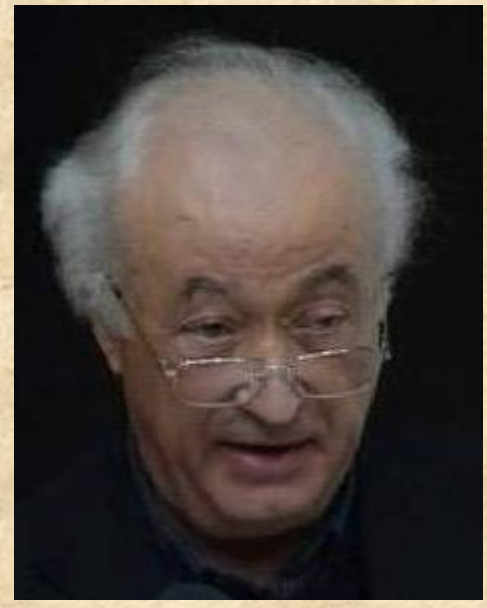
Despre întreaga lor activitate literar-culturală, despre „voința de rezistență", de continuitate – în condiții de libertate – a literaturii române va scrie și Mircea Eliade (în 1951) prevăzând timpul viitor (cel de astăzi?) când va fi cunoscută activitatea scriitorilor „pribegi": „Se va ști mai târziu – va scrie în *Românul* din dec. 1951 – câte jertfe ascunde această miraculoasă producție literară românească și tot mai târziu se va înțelege adânca semnificație spirituală și chiar politică. (Căci se va vedea într-o zi cât de năprasnică răzbate voința de rezistență a neamului întreg, crucificat acasă, în modestele tipărituri literare ale poeților pribegi și înfometați").

Din această „miraculoasă producție literară românească" a exilului a făcut parte și promovarea operei lui Lucian Blaga.

Putem afirma, astfel, că aceasta s-a constituit, nu de puține ori, în pavăză identitară, iar *spațiul mioritic*, devenit *Țara din gând*, le-a fost prezent permanent, deoarece, pentru ei, prin opera blagiană, în satul românesc „veșnicia stăruie ca un mister, în *mirabila sămânță* a celui dintâi și mare filozof român", cum îl caracteriza Constantin Amăriuței.

Mihaela Albu – Craiova, România

Întâlnire cu poezia

Eram visător pe malul lacului de lângă moara veche,acum monument istoric. Spre seară. Căldura lui iulie era mai blândă sub salcia unde eu stăteam și priveam de vreo oră peisajul lacustru. Mă cuprinsese somnul și moțăiam când am simțit un val de aer răcoros și m-am trezit. In fața mea era o făptură aproape transparentă.Vedeam prin ea lacul și cele trei bărci priponite la mal. Simțeam că am în fața mea ceva straniu.O nălucă .Poate era o zână! Da o zână. Nu mai văzusem zâne.Era zâna poeziei,sau poate chiar poezia. Deodată ea mă apostrofează ; - Trândăvești !

-Voiam să scriu o poezie. Nu am inspirație.Sunt sec de idei. Așa că te-am chemat pe tine, muza,poezia.Tu ești?

-Eu sunt. Spune-mi ce dorești pentru că mă grăbesc.

-Dar unde te duci? Ia-mă și pe mine cu tine.Vreau să te însoțesc.

-Unde merg eu tu nu poți veni.

- Vorbești ca la Scriptură.Dă-mi coordonatele drumului,spune-mi calea.

-Calea mea este anevoiasă pentru tine și nu se va termina niciodată. Poate totuși ne vom intersecta în locul unde semnele de circulație sunt făcute din aschii de fulger.Vezi să fii atent să nu le calci. Îți intră în călcâi și pățești ca Hector în fața Troiei.

-Dar tu cum vei evita această capcană? Sau tu ești invulnerabilă ?

-Eu voi păși pe cuvintele voastre, ale poeților,cei care ați visat la geana de lumină desprinsă din genele mele.

-Tu te mai odihnești ? Și unde ?

-Prin flori din poieni, unde privesc la jocurile de zâne și iele,prin lacuri cristaline de argint.Tu, poetule, să-mi cânți din frunză,din fluier, din flaut și când te voi auzi,am să te caut.

-Dar azi de cine te-ai îndrăgostit?

-De un tânăr palid cu poemul vestit,cel care călătotește din veacuri prin muguri de floare și ochi adormit.

- Ești așa de tânără ! Ce vârstă ai?

- Nemurirea nu se măsoară cu anii.

-Te rog să nu te superi,dar ai o concurentă.Este poezia I A .

- Poezia este numai a voastră ,a oamenilor nu a mașinilor .Și mașinile sunt bune pentru ca stochează poeziile lumii,sunt biblioteci electronice. Bibliotecari excelenți.Politicoși.Serviabili. Ele pot imita dar nu pot crea poezie pentru că nu au suflet,simțire omenească. Creatorul mașinii este omul. Creatorul omului este Dumnezeu. Crearorul poeziei este omul inspirat de Dumnezeu,

iar poetul cântă în lume despre lucrarea creatorului. Împlinirea poetului este să-și poată recita versurile în fața tronului creatorului, fără să se rușineze de opera lui .
-Spune ceva dspre viața poetului.
-O scrisoare de iubire ,viața lui ,între două litere,Alfa și Omega.
Iar poezia este vibrația sufletului omenesc în fața divinității.
Ea este a oamenilor plămădiți din carne și duh.Mințile lor mă nasc iar sufletele lor imi dau aripi.
Orizontul meu,al poeziei ,este sprijinit pe toți poeții lumii.
Când poeții nu vor mai exista,eu,Poezia,voi colinda lumea,cerurile și stelele și voi povesti despre voi , poeții și oamenirea pe care ați cântat-o.
Pentru că poezia este cea mai curajoasă și nebunească aventură a omului.
Poezia este cununa nepieritoare a vieților oamenilor.

Ma învăluit iar somnul și am adormit . M-au trezit țânțarii care trâmbițau in cor că sângele de poet este minunat și bun de consumat . M-am plesnit pe gât,pe frunte . Am plecat.Erau prea mulți. Am înțeles că sângele de poet se poate totuși împuțina.
Mașinile A I nu au sânge .Țânțarii nu le bagă in seamă.Acesta este marele lor avantaj față de poeți.

Pr. Marcel Miron – Huși, România

Florentina Niță - versuri

URME PE TIMPUL TRECUT, UMBRE CE S-AU PETRECUT

În amintire

Cum au trecut cu toţii-n amintire
Fără un semn prin care să menţină
Din umbra impregnată pe retină
Jertfa ascunsă-n palida trăire,
Rostogolindu-şi trupurile-n tină
Pe traiectorii frânte în neştire,
Urmând blestemul picurat în fire
Către un mâine ce n-o să mai vină!
Un ultimat la care se răspunde
Supus, chiar dacă nu îţi este vrere
Şi-n zâmbet suferinţa se ascunde,
Cu neputinţa frântă în durere,
S-au scufundat în alte lumi profunde
Sub cripte învăluite în tăcere.

Poetului plecat

In memoriam Puiu Costea (1947 - 2011)

Am ajuns prea târziu – în zadar te mai cheamă
Amintirea trecutului scurs în abis
Să-mi aşterni mici poeme tatuate în palmă,
Să mă înalţi pe altarul femeii din vis.
Eşti deja în lucirea de stele ce cerne
Peste umeri podoabele unui prea trist Crăciun.
Fâlfâire de aripi ninsoarea aşterne
Peste titluri de cronici tipărite în fum.
Cimitirele lumii nu pot să încapă
În tăcerea lor rece tumultul prea plin
De nescrise dorinţi, de trăire înaltă,
Sugrumate în somn c-un blestem de destin.
Ce rămâne din acea nebunie de fire?
Doar trudirea de gând într-un verb prefacut,
Sub povara secundei cuvioasă rostire
A ce-a fost, când era prea puţin cunoscut.
Atroce absență
Îi chem. Îi caut în neliniştea rămasă.
Vibrează aerul în jur când mi-amintesc.

Cuvintele în mine se opresc –
Nu ştiu cum să le spun şi cât m-apasă.
Ca să-nţeleg cât suntem de departe,
Măsor distanţele de timp în gând,
Mă încurc printre liane căutând
Un capăt înapoi să mi le poarte.
Tăcut se pierd urmele în trecut,
Umbre prelungi de dincolo de mine.
O stare de nerost, de fără sine.
Murmur numele de pe cruci, să nu le uit.

Precedentele sale iubiri

Poetului Nicolae Turtureanu (1941 – 2025)

Poetul căzut dintr-o altă planetă
Amoruri zărind în fumuri celeste
Cu ochi de felină prin valea ascetă
Sărutul etern să afle râvneşte.
Ar duce iubita pân' la poli şi înainte
Şoptind la ureche-i poveşti deşucheate,
I-ar acoperi cu palma fierbinte
Pe trup goliciuni căzute-n păcate.
Cu două cărţi ce de mână se strâng,
În ochi se privesc, se sărută abstract,

Trecut şi prezent aşteaptă la rând
Intrarea în scenă la ultim antract.
La vreme de seară nălucile apar
Purtând evocarea blajinei soţii,
Imagini postume prin aburi transpar
Şi-n ele nu-i moarte, ci veşnicii.

Marş funebru

Voluptoase secunde la ferestre atârnate -
Flutură carnea lor putredă a îngropare,
De instanţe supreme osândite la moarte
Mai înainte să nască, cu sentinţe plenare.
Roiuri de corbi dau ocol străvezii,
Adulmecă cerul cu drapări sângerânde,
Care, iz de hoituri, fum de făclii,
Dangăt de clopote, vaiete, plânsete...

Atât de devreme, așa de departe...

Lilianei, colega pierdută pentru totdeauna în Canada

Nu mai ştiu de-ai ajuns la sublima împăcare,
De-ai atins cu aripa tărâmul de vis.
Chipul şters prin ocheanul prelung îmi apare,
Un ecou repetat poartă-n zări glasu-ţi stins.
Atingându-mi în treacăt zbaterea solitară
Îmi urai pe atunci “Singurătate plăcută!”,
râzând.
Îţi întorc azi cuvintele înspre bolta stelară:
De m-auzi, nu-mi răspunde, odihneşte somn
blând!

Loc prohibit

Nu găsesc nici un loc să m-aşez să plâng:
Cimitirul s-a închis pentru renovare,
Defuncţii aşteaptă cuminți la rând,
Cortegiile se opresc scârțâind la intrare.
Cad frunze veştede pe drumul umbrit,
Vântul le mână la porţile încuiate.
Din turla bisericii un stol a ţâşnit,
Pe clopote lăsând penajele scuturate.
Ploaia în ropote se-adaugă în plus
La elementele primordiale aflate
În care durerile s-au descompus
Pe aripi de îngeri când au fost luate.

Florentina Niță – Milano, Italia

Un MEGA-SHOW, și pentru diaspora românească

Istoria teatrului se scrie (și) la Galați!

Faptul că suntem contemporani cu epoca de platină și de aur a teatrului gălățean (similar fenomenului de la Piatra Neamț, din altă poveste) este confirmat și de cea mai nouă premieră a Teatrului pentru Copii și Tineret Gulliver, „Zmeie, basme și fantasme”, un spectacol realizat de Lari Giorgescu, „Om-de-Teatru” despre care putem acum afirma în cunoștință de cauză că poate fi considerat discipolul lui Gigi Căciuleanu, așa cum și Maestrul a învățat de la Pina Bausch și Miriam Răducanu, probabil… ordinea nu contează! Cert este că se și pleacă de la versuri ale lui G. Căciuleanu (vezi poemul „OuiBADa”, pe Liternet) și de la dialogul cu membrii trupei gălățene (cu regizorul), cert este că se continuă explorarea identității românești prin prisma dansului contemporan (deși nu este numai dans, iar dansul este și gândire, și poveste, și trăire, ș.a.m.d.), cum a făcut și G. Căciuleanu în spectacolul „OuiBaDa”, care a făcut și el istorie la nivel național (și nu numai), de fapt forțându-se elegant și armonios (miracol, da!) suprapunerea naționalului pe universal și viceversa…

Extrapolând ceva mai mult, un Lucian Blaga sau un Constantin Noica, apropo de filosofii asupra culturii, ar fi fost mai mult decât mulțumiți dacă nu cumva chiar fericiți să fie contemporani cu un astfel de show, sinteza culturală care se realizează cu jocul aproape supranatural al unor actori care au devenit „dansatori-actori” prin muncă, talent, străduință, poate și un strop de nebunie (la care adăugăm faptul că seduci și provoci un public nu prea obișnuit, ca să nu spunem altfel, cu teatrul coregrafic, să aplaude minute în șir, provocând ieșirile repetate ale actorilor, superbilor actori) sunt dovezi că se tot repetă un fel de minune artistică la Galați, în ultimul timp… Dar, dacă ai vrea, fără să te folosești de prea multe cuvinte, să arăți universului ceea ce

este cel mai frumos românește ființând (chiar și când cu delicatețe arăți și pronirile de mahala, războinice sau nu), prin limbajul universal al muzicii și dansului, ar trebui luat acest spectacol și trimis prin toată lumea în turneu! Apropo de muzică, copleșitoare atunci când trebuie, felicitări lui Adrian Nour, genialul nostru gălățean (mi-e și frică să mă gândesc: dacă ar vrea să compună și un Requiem cu care să-l provoace pe Mozart!?), care, fără inhibiții, își asumă toate comorile muzicale ale lumii, de la jazz, la cine știe ce cântec sacru al călugărilor de prin Indonezia, sonorități de Zorba, luând ceea ce este cel mai bun și de la lăutarii noștri, pop, rock, hip-hop și cine mai știe ce, sinteza rezultată provocând și fermecând, predominând, totuși, influența folclorului muzical românesc!

Desigur, contează enorm viziunea, munca și chiar și umorul celui care a unit totul sub „bagheta" sa, felicitări ș managerului teatrului că a fost atât de curajos să accepte și această provocare, Eduard Șișu și jucând, nu numai rolul unui Verde Împărat, practic toți actorii fiind implicați non stop în mai multe roluri, unele neindividualizate, dar fiind ale câte unui „personaj colectiv": flăcăii, fetele, soldații ș.a. Desigur, în felul lor, fiecare individualizare poate fi de neuitat: Moartea (lui Andrei Dombrovschi), Muma Pădurii (Mariei Niță), ș.a., precum Păcală și Tândală, Pepelea, Ileana și Cosânzeana, Împărăteasa Roșie, Sfânta Vineri trecând subtil către zeița păgână de la care a preluat unele atribute (Venus), într-un dans salomeic, pasărea Măiastră, Moș Vodă Lobodă, Statu-Palmă Cot ș.a., pentru toate acestea restul distribuției jucând de parcă soarta omenirii (sau măcar a Galațiului) ar fi fost la socoteală: toți cei de mai sus plus Eduard Onu, Andrei Ciugulea, Nicoleta Miru-Cosma, Georgiana Răpcianu, Ramona Păuc, Cristina Gheorghe, Valeria Taban, Cosmin Cosma, Alin Albu, Miruna Dobrotă şi Andrei Midişan (Scenografia este semnată de Corina Boboc, iar lighting designul îi aparţine lui Cristian Petru Șimon, Nicoleta Miru-Cosma este și asistent de coregrafie) au uitat de ei, au fost înșiși zeii dansului din toate mitologiile, au fost „Zmeie, Basme și Fantasme", solo, în duete sau împreună, ciobănași, iele, mioare, păsări măiastre, zmei, îndrăgostiți sau oameni pur și simplu… Clar, „cuvintele", care sunt cu măsură în spectacol, deși se mai pot și repeta, aici nu pot descrie fascinația interpretării…

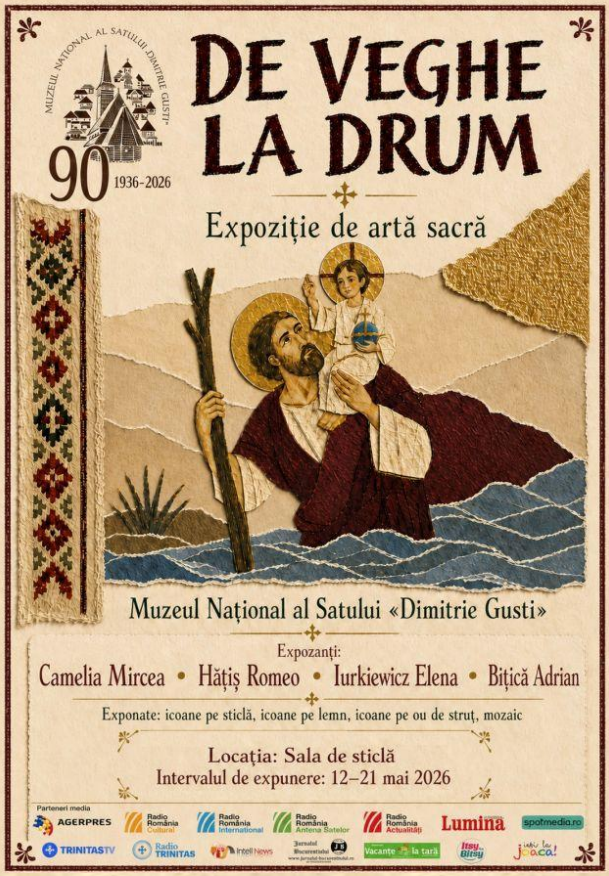
Pot consemna doar un fapt istoric! Restul… nu este deloc tăcere, ci dans, dans, dans, cântec, cântec, frumusețe pură și, în această lume nebună, bunătate! Joc, jocuri, joacă și mai mult decât omagiu lui Homo ludens! Iubire! Iubire pentru a fi și a deveni om! Poezie a expresiilor umanității în cele mai pure manifestări! Poate și picătură de protest că nu se poate zbura la propriu pe aripile liberului arbitru, că mai există și gravitația invidiei, răutății pure sau impure!

Bref, o experiență teatrală de neratat, ca pe Broadway sau ca la Paris! Ce n-a văzut…

Spunea Gigi Căciuleanu, „o poezie este o ființă vie… şi, dacă o lăsăm, dansează"!!! Bre, ăsta da Catharsis! Aferim!

Adi-George Secară – Galați, România

Muzeul National al Satului "Dimitrie Gusti"

Am ieșit din "Sala de stclă" a Muzeului Satului ca dintr-o biserică

Pictorii și sculptorii prezenți în expoziție vorbeau cu atîta evlavie despre propriile compoziții, aveau fețele luminate, priviri hieratice.

Muzeul Național al Satului „Dimitrie Gusti” găzduiește expoziția de artă sacră „De veghe la drum”, cu lucrări semnate de Camelia Mircea Adrian Bițică, Romeo Hățiș.

Elena Iurkiewicz abirdează tehnjca mozaicului, lucrări fine, pastelate, cu esere din foița de aur, ouă de struț pictate cu teme religioase, portrete ale sfinților și arhiereilor.

Icoanele pe sticlă ale Cameliei Mircea respectă canonul bizantin, culorile, cromatica echilibrată, dar realizate cu o eleganță a interpretării cu grație și inteligență artistică.

Camelia Mircea preferă stilul bizantin iconoclastic, dar devine pictor impresionist prin gest și iluzie, pictînd esența, reușește prin forme, culori și modele într-o manieră liberă, cuminte, să transmită cu o aparentă simplitate și o seninătate studiată ceea ce își propune în compozițiile sale.

Creativitatea, dăruirea și exprimarea ideilor prin intermediul lemnului constituie "cheia" operelor lui Romeo Hățiș.

Artistul are un dialog al luminii cu formele reliefurile create, cu faldurile straielor personajelor alese, cu fiecare reprezentare, cu fiecare expresie a chipurilor, gesturilor fascinînd prin detaliile și"poveștile" create.

Adrian Bițică impresionează prin măiestria dobîndită, prin tehnicile folosite, prin formele de artă complexă bine studiate.

Chiar dacă sculptura în lemn a devenit o formă de artă independentă, Adrian Biţică rămîne credincios stilului vechi buzantin, reakust şi detaluat inovatoŕ în fhncţie de materualul ales.

Ştie să aleagă lemnul potrivit, ştie cum va lucra în timp, astfel încît pe chipul sculptat al lui Ioan Botezătorul au apărut în timp linii fine ce amintesc de asceza în pustie a înainte-mergătorului Ioan: părul cu scaieţi, haina din păr de cămilă, cureaua, s.a. Chipul lui Iisus predomină, dar şi Fecioara Maria cu Pruncul. Sfinţii din icoanele sale emană linişte, seninătate şi bucuria credinţei. Nu i-a uitat pe martirii Brîncoveni, nici pe doamna Maria, soţia domnitirului, cea plecată la Stanbul să-i aducă trupul acasă.

Sfăntul Arhanghel Mihail, reorezentat cu sabiă ridicată spre cer constituie propria viziune şi interpretare.

Expoziţia deschide proiectul „Sub semnul icoanei”, conceput de Elena Iurkiewicz, proiect ce reuneşte anual două evenimente aşezate sub ocrotirea Sfântului Hristofor, ocrotitorul drumarilor, sprijinitor în trecerea peste obstacole şi a Sfântului Apostol şi Evanghelist Luca, ocrotitorul iconarilor.

Prin icoane pe sticlă, lemn, pânză, icoane sculptate, ouă de struţ pictate şi mozaic religios, proiectul propune o reflecţie asupra drumului, a veghei, a ocrotirii şi a popasului lăuntric.

Expoziţia de artă sacră "De veghe la drum" este un prim demers al artistei plastice Elena Iurchievici pornind de la "cantonul" care exista şi poate nai există şi azi în România.

Vernisajul a avut loc pe 9 mai, ziua Sfăntului Hristofor,

un sfânt important în tradiţia creştină atât în Răsărit cât şi în Apus, numele său fiind în acelaşi timp definiţia frumoasei sale vieţi creştine. Hristo-phoros înseamnă în

ce a doua, Răsăritului, dar această regulă nu e exclusivă. Pe lângă acestea, mai există și o a treia reprezentare, întâlnită de exemplu în mănăstirile din nordul României, unde Sfântul Hristofor apare ca un om obișnuit, purtând pe o tipsie un cap de câine (într-o formă similară celei în care Sfântul Ioan Botezătorul, sau alteori martirii care a murit prin decapitare, sunt reprezentați purtându-și propriul cap.

Sala de Sticlă a Muzeul Satului Bucuresti

Liliana Popa

Istoric de artă

greacă „purtător de Hristos” și, nu întâmplător, sfântul este adesea reprezentat ca purtând pe umeri pe Pruncul Iisus.

***

Sfântul Hristofor apare în iconografie încă din secolul al VI-lea, înfățișarea lui urmând două tipologii: prima este cea a unui bărbat voinic, cărându-L în spate pe Hristos reprezentat ca prunc și trecându-L pe Acesta peste un râu. Poartă în mâna dreaptă un toiag care, în mod minunat, are frunze. A doua icoană este cea în care sfântul este reprezentat cu cap de câine sau, mai rar, de miel. Tendențial, prima reprezentare este specifică Occidentului, în timp

Condeierul diasporei

REVISTA Asociației Scriitorilor Români din Austria

ASOCIAȚIA SCRIITORILOR ROMÂNI AUSTRIA

ASRA

Redactori:
prof. **Florica Ranta Cândea**
prof. univ. dr. **Anton ILICA**
conf. univ. dr. **Cătălin Negoiță**
col(r) dr. ing. **Constantin AVĂDANEI**
Tehnoredactor: ing. **Constantin Gumann**

Director fondator: Daniela Gumann
Lector: Dan Toma Dulciu
Senior editor: Gheorghe Stroia

Colaboratori externi:
Lidia Popa – poetă (Italia)
Antonela Stoica – poetă (Germania)
Liliana Popa – poetă (România)

Contact:
Blog: **http://scriitoriromaniaustria.ro/**
Email: **contact.asra2018@gmail.com**
Facebook: **asociatia.scriitorilor.romani.din.austria/**
Telefon: **004369910895388**